

Transgendering Menstruation

En kvalitativ studie av uppfattningar kring menstruation i relation till transidentitet i Sverige.

UNIVERSITY OF GOTHENBURG

School of Global Studies

Bachelor thesis in Global Studies

Examensarbete för kandidatexamen i Globala Studier.

Författare: Beatrice Berg

Vårterminen 2017

Handledare: Anna Bohlin

Abstract

The purpose of this essay is to shed light on transgender persons' experiences and perceptions of menstruation, and thereby identify and show how menstruation, as well as gender, is culturally constructed. In doing so the aim is to create a broader understanding of the meanings and nuances that menstruation carries. The data has been collected through semi-structured interviews with four self identified transgender people. The study emanates from the viewpoint that gender norms and structures are reproduced within a heterosexual binary system within the Swedish society, as well as many others. Accordingly, the data was analysed with support from theories about performativity and transgenering. Theories on stigma and abject was also used to analyse the individual experiences of menstruation. Among the several conclusions that were made, these are the main ones: 1. Being a transgender person affects the experiences of menstruation because of current gender norms, an example of this being the fear of being misgendered or outed if the menstrual body becomes visible; 2. There are experiences of menstruation that are not related to the transgender identity that affected the respondents, e.g. the bodily experiences of pain, PMS and bleeding; 3. Several norms, including the female gender norm, were identified in relation to menstruation: such as a norm of reproduction and a norm of good health.

Keywords

Menstruation, transgender, gender, gender identity, stigma, abject, gender norms

Tack

Min handledare Anna Bohlin som varit väldigt uppmuntrande och positiv under processens gång.

Josefin Persdotter som med sin entusiasm och tid gjorde skrivandet roligare och slutprodukten fylligare.

Alla fyra respondenter som med engagemang delade med sig av reflektioner, känslor och berättelser. Att intervjua er var det mest givande under hela processen.

Vänner som stöttat och lusläst slutprodukten.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Tack.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Introduktion.....	4
1.1. Bakgrund.....	4
1.2. Syfte.....	5
1.3. Avgränsning.....	6
1.4. Disposition.....	7
1.5. Tidigare forskning.....	7
2. Metod.....	9
2.1. Insamling av empiriska data.....	9
2.2. Analytisk metod.....	11
2.3. Etiska överväganden.....	12
3. Teori.....	14
3.1. Gendering and Transgendering.....	14
3.2. Stigma och Abjekt.....	17
3.3. Syntes.....	19
4. Resultat och analys.....	19
4.1. Respondenterna.....	19
4.2. "Du är frisk men ligger samtidigt dubbelvikt".....	20
4.3. "Det var jobbigt och pinsamt och ville inte att någon skulle veta".....	22
4.4. "Jag känner mig faktiskt ganska kränkt över att ha fått massa tillval som jag inte vill ha".....	28
4.5. "Min identitet förändras inte på grund av hur min kropp fungerar".....	31
4.6. "Bryster, fyll på med vad du tycker saknas här".....	36
5. Sammanfattning.....	40
5.1. Diskussion med slutsatser.....	40
5.2. Vidare forskning.....	42
6. Referenser.....	44
7. Appendix.....	47
7.1. Intervjuguide.....	47

1. Introduktion

1.1. Bakgrund

Menstruation är en biologisk process som ungefär hälften av världens befolkning har upplevt eller kommer att uppleva. Varje dag menstruerar omkring 800 miljoner människor. De flesta personer med en livmoder har fått erfara hur en blodfylld slemhinna lossnar och stöts ut ur kroppen. Hur detta upplevs kan skilja sig mycket mellan olika individer (Dahlqvist, 2016, s. 9). Vissa blöder i 3 dagar, och fortsätter sin vardag utan större påverkan. Andra kan blöda fler dagar, knappt röra sig på grund av mensvärk och bli mentalt nedstämda på grund av att hormonnivåerna förändrats (1177 Vårdguiden, 2016b; 1177 Vårdguiden, 2017). Men menstruation är inte endast en kroppslig process. Miljön runt omkring, tillgång till ekonomiska medel och sociala kontexter kan också påverka hur individer upplever sin menstruation (Dahlqvist, 2016, s.56;62;80; UMO, 2017).

Stigmat och skammen som omger mens går att finna i de allra flesta delar av världen och även om de tar sig olika uttryck påminner de i grunden om varandra. I Nepal finns exempel på hur menstruerande kvinnor tvingas sova i särskilda hyddor och i Uganda missar ungefär hälften av alla flickor flera skoldagar under sin period (Ranabhat & Kim, 2015; Dahlqvist, 2016, s. 57). I Sverige kan det handla om att gömma sitt mensskydd eller inte vilja delta i vissa aktiviteter så som idrott eller uteliv utifrån en oro att mensen ska bli synlig (Dahlin, 2012, s.33) Senaste åren har samtalen kring mens i Sverige blivit mer öppna. Serietecknaren Liv Strömqvist ägnade 2013 hela sitt sommarprat till mens och publicerade 2014 tillsammans med 30 andra serietecknare "Kvinnor ritas bara serier om mens". SVT sände i sitt program Kobra ett helt avsnitt om mens. Youtube-profilen Clara Henry startade podcasten "Tampodden" och skrev 2015 en bok som heter "Ja jag har mens hurså?" (Dahlqvist, 2016, s. 174-176). 2013 startade mensforskaren Josefin Persdotter organisationen MENSEN vars syfte är att få bort menstruationstaben och öka människors kunskap kring mens (MENSEN, 2017). Även om tystnaden kring mens till viss del brutits och samtalet öppnats upp så finns det fortfarande många människor i Sverige som inte ännu tagit del av mensaktivismens budskap och menstruationstaba är fortfarande ett existerande fenomen.

En annan aspekt av menstruation är könsnormer. I många samhällen idag inklusive Sverige erkänns endast två juridiska kön: man och kvinna (Skatteverket, 2007). Utifrån tvåkönsnormen prioriteras cispersoner. En cisperson är en person som identifierar sig med det kön den blev tilldelad vid födseln. I denna kontext är den allmänna uppfattningen att det endast är ciskvinnor som har livmoder och menstruerar. Men ur ett normkritiskt perspektiv finns betydligt fler

könsidentiteter varav flera menstruerar eller har en social relation till mens. Organisationen MENSEN (2017) arbetar ur ett queerperspektiv och uppmärksammar fler könsidentiteter i sitt arbete. Även Clara Henry (2015;2016) har uppmärksammat detta i sin podcast "Tampodden" där hon intervjuat bland annat en transkvinna och en icke-binär person om deras uppfattningar kring mens och könsnormer.

För att citera Chris Bobel, forskare och författare till boken New Blood (2010, s.158).

- Not all women menstruate.
- Not just women menstruate.

Det finns många olika transidentiteter: transman, transkvinna, icke-binär, gender fluid, intersex och ännu fler. RFSL använder paraplybegreppet transperson vilket också kommer användas i denna uppsats. I denna kandidatuppsats presenteras transpersoners individuella upplevelser, berättelser, erfarenheter, tankar och reflektioner av menstruation. Vissa av dessa personer menstruerar och andra inte. Det intressanta är att försöka förstå de olika perspektiven i relation till den sociala aspekten av menstruation.

1.2. Syfte

Syftet med denna studie är att ringa in och belysa hur mens som fenomen, liksom kön, är socialt konstruerat, och därmed få en bredare förståelse för vilka betydelser och nyanser mens har. Det sker genom att synliggöra transpersoners personliga upplevelser och uppfattningar av menstruation.

Detta är menat att komplettera dagens forskning och uppmuntra samhället till ett bredare perspektiv på könsidentitet och menstruation.

I denna kvalitativa studie ställs följande frågeställningar.

- Hur upplever transpersoner menstruation i relation till könsidentitet, och, mer specifikt, till transidentitet?
- Hur uppfattar transpersoner normer och värderingar kring menstruation och könsidentitet?

1.3. Avgränsning

Som beskrivet under rubriken "Bakgrund" är menstruation ett intressant ämne att forska i av flera anledningar. Menstruation utgör en social utmaning för en stor del av världens befolkning på grund av bland annat fysiska smärtor, ekonomiska förhinder, religiösa regler och sociala normer. Dessa tar sig olika uttryck i olika kontexter världen över. De människor som inte menstruerar kanske inte direkt berörs på samma sätt men är fortfarande en del av samma sociala kontext och kan bidra till reproduktionen av normer och beteenden. Mensaktivism världen över har bidragit till att sätta ämnet mens på agendan vilket också gjort att mensforskningen kunnat expandera (Dahlqvist, 2016, s. 169–179). Det saknas dock perspektiv och studier i varierande kontexter, speciellt inom samhällsforskningen, vilket är en anledning till valet av fokus i denna uppsats.

Som allmän norm får ciskvinnor mer plats i samtal kring mens. Och trots ansträngningar i sociala rörelser och media att inkludera ett queerperspektiv så råder tvåkönsnormen. Även inom akademisk forskning för mens är queerperspektivet begränsat. Därför avgränsas denna uppsats till ett queerperspektiv och mer specifikt ett transperspektiv. Personer utanför det binära könssystemet får generellt sällan komma till tals oavsett om det handlar om röster i samhällsdebatter eller inom forskningen. Med 'personer utanför det binära könssystemet' menas alla de personer vars biologiska kön, könsuttryck och/eller könsidentitet inte är inkluderade i samhällets hegemoniska uppfattning om det tvådelade könssystemet bestående av man och kvinna. Vidare i texten kommer paraplybegreppet transperson att användas. Detta inkluderar transsexuella, icke-binära, intersexuella, transvestiter och drag-Queens/Kings m.fl. (RFSL, 2015).

Gällande den mensforskning, som tidigare nämns, har endast en studie gjorts i relation till transpersoner. Denna fokuserade på den medicinska aspekten av mens och transmäns upplevelser (Chrisler, et al. 2016). Till skillnad från Chrisler's studie är syftet med föreliggande arbete inte att fokusera på den medicinska och biologiska upplevelsen av mens, utan att utforska sociala upplevelser i relation till normer och stigmatisering. På grund av detta har det ej på förhand gjorts någon begränsning gällande vilka kategorier av transpersoner som intervjuas, och exempelvis har även personer som inte menstruerar eller aldrig menstruerat intervjuats. Detta förklaras ytterligare under rubriken "Metod".

Avgränsningen till en svensk kontext gjordes först utifrån att lättare kunna utföra intervjuer. Men avgränsningen är också intressant ur ett globalt perspektiv sett utifrån sociala normer och

värderingar. Sverige lyfts som ett jämställt, rättvist och inkluderande land och ligger på fjärde plats som världens mest jämställda land enligt Global Gender Gap Report från 2016 (World Economic Forum, 2016). Men även om människor i Sverige, på grund av sin mens, inte tvingas sova i särskilda hyddor som i Nepal eller går miste om sin utbildning i samma utsträckning som i Uganda, betyder detta inte att råder en avsaknad av menstabun och könsförtryck (Ranabhat & Kim, 2015; Dahlqvist, 2016, s. 57). Till exempel tar inte Global Gender Gap Report hänsyn till könsidentiteter utanför det binära könssystemet. Samtidigt ser rapporten endast till hårda data och missar mer kvalitativa data så som personliga upplevelser, t.ex. att transpersoner är en grupp som kontinuerligt diskrimineras i vardagen och upplever otrygghet i det svenska samhället (Folkhälsomyndigheten, 2015). Den svenska kontexten behöver analyseras mer utifrån jämställdhet, rättvisa och könsförtryck, vilket denna uppsats ämnar uppmärksamma.

1.4. Disposition

Uppsatsen är uppdelad i fem kapitel. Dessa föregås av sammanfattning och försättsblad. Detta Introduktionskapitel började med bakgrund till ämnet, beskriver uppsatsen syfte och avgränsning, presenterar dispositionen och fortsätter sedan med en översikt av den tidigare forskningen. Det efterföljs av Metodkapitlet som beskriver datainsamling, analytisk metod och de etiska överväganden som gjorts. Det tredje kapitlet presenterar de övergripande teorierna som används för den centrala analysen. Analys och resultat läggs fram tillsammans i det fjärde kapitlet och är uppdelat i sex underrubriker som baseras på analysens teman. I de två första underrubrikerna presenterar jag respondenterna och deras första initiala tankar och upplevelser kring mens. I de nästkommande fyra underrubrikerna vävs de olika teorierna in i respondenternas personliga berättelser, upplevelser och uppfattningar. Uppsatsen avslutas med en sammanfattande diskussion, inklusive slutsatser, och rekommendationer för vidare forskning.

1.5. Tidigare forskning

Det finns ett flertal bra böcker, artiklar och samlingsverk att rekommendera för den som är intresserad av denna typ av forskning. Några exempel av svenska författare är avhandlingen *Skammens röda blomma*² (Malmberg, 1991) och den nya boken *Bara lite blod* (Dahlqvist, 2016). Den samhällsvetenskapliga mensforskningen som har fokus på det socialt och kulturellt konstruerade i förhållande till mens, vanor och tabun är ofta avgränsad till ciskvinnor och ett begränsat geografiskt område. Studier som fokuserar på ciskvinnor har gjorts i bl.a. Kenya,

Bangladesh, USA, Nepal och Indien (Mason et al., 2013; Rodriguez White, 2013; Dunnavant & Roberts, 2012; Ranabhat & Kim, 2015; Fernandes & Mahon, 2010). Det finns dock behov av mer forskning inom menstruation och ur fler perspektiv.

Kandidatuppsatsen *Mens är inte blod, mens är mens* (Dahlin, 2012) och Masteruppsatsen *Countering the Menstrual Mainstream A Study of the European Menstrual Countermovement* (Persdotter 2013) har inspirerat denna studie gällande val av ämne och teorier. Både Hilda Dahlin och Josefin Persdotter använder sig, i delar av respektives studie, av begreppet objekt för att analysera hur mens upplevs och uppfattas, vilket också används i denna studie tillsammans med begreppet stigma. Detta beskrivs djupare i underrubriken teori.

När eftersökningar inför denna studie påbörjades fanns inget underlag för menstruation i relation till transidentitet, vilket också var en av anledningarna till att denna studie påbörjades. Under tiden har det publicerats en vetenskaplig artikel: *Queer periods: Attitudes toward and experiences with menstruation in the masculine of centre and transgender community* (Chrisler et Al., 2016). I den kvantitativa studien undersöks 150 transmaskulina personers och transmäns attityder samt upplevelser av mens. Författarna till studien skrev att deltagarnas upplevelse liknade ciskvinnors upplevelse av mens, vilken också är mångfacetterad. Däremot var transmän mer positivt inställda till avslutandet eller förhindrandet av mens. Deltagarna berättade också om vilka mensskydd de föredrar, hur de hanterar mens, besök till läkare och även något om hur de samtalar om mens (Chrisler et al, 2016, s. 1248). Vidare hävdar författarna att tystandet och osynliggörandet av mens, kan vara relaterat till att respondenterna inte känner sig trygga att byta mensskydd på offentliga toaletter eller att risken för att ofrivilligt tvingas ut ur garderoben ökar (Chrisler et al., 2016, s.1248).

Chris Bobel beskriver i boken *New Blood* (2010) mensaktivismens uppbyggnad, uttryck och syften genom egna observationer och intervjuer. I kapitel sju i sin bok lyfter Bobel (2010, s.154-170) transperspektivet inom själva rörelsen. Hon diskuterar hur begreppet "menstruators" ersätter begreppet "kvinnor" inom delar av rörelsen, och vad detta har för effekt. Bobel (2010, s.161-163) gör också ett försök att undersöka de mer personliga upplevelserna av mens som transperson. Efter att ha fått viss kritik för att hon lyfter dessa frågor som cisperson valde Bobel att inte gå djupare än att publicera frågor på ett diskussionsforum som var lättillgängligt och stöttande för transpersoner samt garanterade anonymitet. Det utgör alltså ingen tillförlitlig eller valid forskning utan är snarare

en samling anonyma röster som fick komma till tals. De som deltog i diskussionen identifierade sig själva som antingen biologiska kvinnor eller transsexuella kvinnor. En transsexuell kvinna beskrev känslor av sorg av att inte kunna få uppleva menstruation eller att bära barn. En annan ifrågasatte varför vissa biologiska kvinnor säger att transkvinnor är lyckligt lottade att slippa mens. En tredje ifrågasatte huruvida mens och barnafödande (eller avsaknaden av dessa) gör en till mer eller mindre av en kvinna. Inga transmän deltog i diskussionen. I Bobels vidare undersökning av aktivister konstaterar hon att inkludering är viktigt inom rörelser men att det handlar om att ge grupper möjligheten att välja om de *vill* vara med (Bobel, 2010, s. 163).

2. Metod

2.1. Insamling av empiriska data

När jag påbörjade eftersökningar för denna uppsats i 2016 kunde jag inte finna några träffar i någon databas när jag kombinerade begreppen *menstruation* och *transgender*. Detta var anledningen till att jag bestämde mig för att skriva om just detta ämne.

Inför studien reflekterade jag över huruvida det var bättre att göra en enkätundersökning eller intervjuer. Då en enkätundersökning är mer anonym skulle det kanske lockat fler personer att dela med sig av sina tankar i ett ämne som kan upplevas som ganska känsligt. Jag valde dock att genomföra semistrukturerade intervjuer då jag ansåg det mer värdefullt att kunna gå djupare och få bredare förståelse för några färre individers perspektiv. Samtalsintervjuer passar också bättre utifrån att denna studie syftar till att synliggöra *hur* ett fenomen gestaltar sig, samt gör det lättare för respondenter att beskriva hur de uppfattar sin värld och vardagen (Esaiasson, 2011, 284–285.). I slutändan blev det fyra respondentintervjuer med personer i åldrarna 23–40 som alla själva identifierar sig som transperson men som specificerar sin könsidentitet olika. En informantintervju genomfördes också med mensaktivisten och forskaren Josefin Persdotter.

Intervjuguiden för respondenterna var uppdelad i tre olika teman för att underlätta strukturen; 1) allmänna uppfattningar kring mens, 2) personliga upplevelser kring mens och tabun samt 3) personliga reflektioner kring mens och könsidentitet (Esaiasson, 2011, s.298–300). Som följd av intervjuernas semi-strukturerade karaktär var frågorna flexibla och respondenterna hade möjlighet att styra samtalet. Vidare såg intervjuguiden olika ut beroende på om respondenten hade erfarenhet av att menstruera eller inte.

Intervjuerna genomfördes på en plats som respondenten själv valt för bekvämlighet och trygghet. Tre av fyra intervjuer ägde rum på samma café som jag gett som ett av flera alternativ. De andra alternativen jag erbjöd var grupprum på universitetsbiblioteken eller hemma hos respondenterna. Cafét var en lättillgänglig och relativt anonym plats som också är öppet välkommande till HBTQ-personer. Respondenterna uttryckte att de valde cafét för att de varit på cafét innan eller för att de önskat besöka det sen en tid tillbaka. Dessa tre respondenter tillät inspelning av intervjun som senare transkriberades. Den fjärde intervjun genomfördes via videosamtal på grund av geografiska skäl och respondenten önskade att samtalet ej skulle spelas in. Istället togs detaljerade anteckningar. Tidsplanen för en intervju var beräknad till 30-40 minuter. Vid två av fyra intervjuer användes mer tid. Intervjun utvecklades efter ungefär 60 minuter till ett samtal. Se vidare under "Etiska överväganden" för frågor kring maktdynamiken i intervjuerna.

Att komma i kontakt med respondenter var utmanande. Första kontakten togs med RFSL i Göteborg samt MENSEN. Dessa metoder gav dock inga resultat för respondentintervjuer. Däremot ledde det till personlig kontakt med grundaren av MENSEN samt mensforskaren Josefin Persdotter, vilket mynnade ut i ett 2 timmar långt samtal om mensforskning och reflektioner kring ämnet. Detta har använts som informantmaterial samt som stöd i analysen och utformandet av studien.

Efter att den första intervjun genomförts med en personlig bekant erbjöd sig denna att publicera information om uppsatsen i ett slutet forum på sociala medier som är en del av trans-communityt i Sverige. Hen bjöd också in mig i gruppen vilket gjorde att eventuella respondenter fick ett ansikte på mig. Enligt McCracken (1988, s.37) är det bättre att intervjua främlingar då det är lättare att upprätthålla en vetenskaplig distans samt underlättar för respondenten att öppna upp sig. I detta fall med den personliga bekanta uppstod inga svårigheter då den personliga kontakten inte sker ofta. Att denna person, som var en del av gruppen på sociala medier, spred informationen vidare gav bättre resultat och flertal personer visade intresse. Denna form av snöbollsurval var den metod som fungerade bäst i detta sammanhang, antagligen på grund av ämnets känslighet och den kvalitativa formen på datainsamlingen (Esaiasson, 2011, s.291; Bryman, 2011, s. 196-197). En slutsats jag dragit är att det var lättare att komma i kontakt med respondenter via personliga kontakter då det föder ett större förtroende för mig som intervjuare och därmed också för studien.

Jag kontaktade också personer som är öppna med sin transidentitet och på olika sätt öppet talat om menstruation, antingen via sociala medier eller inom konstsammanhang. Även genom denna metod var responsen låg men ledde till en genomförd intervju.

Då deltagandet var mycket lågt valde jag att välkomna respondenter boende i alla delar av Sverige samt utifrån ett brett spektrum av transidentiteter. Det hade kunnat vara mer fördelaktigt och statistiskt talande för studiens resultat att ha en smalare profil för potentiella respondenter, t.ex. att intervjua fyra personer som alla har haft mens, bor i samma storstad eller definierar sin könsidentitet på samma sätt. Men utifrån studiens syfte som delvis handlar om att bredda förståelsen för mens och könsidentitet, kan en mer varierad grupps berättelser ge rum för en bredare diskussion. McCracken (1988, s.37) uppmanar att intervjua en varierad grupp respondenter utifrån exempelvis ålder, genus, utbildning och sysselsättning för att skapa distans mellan respondenterna och bredare resultat. En annan aspekt som ledde till ett brett urval är att transpersoner i Sverige är en relativt liten grupp, något som gjorde ett mer profilerat urval svårt.

2.2. Analytisk metod

Inför analysen har jag läst igenom transkriberingar och anteckningar i ljuset av teorierna. Efter en initial kodning delade jag upp anteckningarna i flertal återkommande teman: friskhet, fertilitet, synlighet, identitet och könsuttryck. Genom att se kopplingar mellan olika teman kunde jag gå vidare i en mer fokuserad kodning. Inspiration för denna metod fann jag i Brymans (2011, s.514) förklaring av kodning inom grounded theory. Den tematiska analysen, som alltså består i en rörelse mellan empiri och teori, har varit hermeneutisk i sin karaktär. Att försöka tolka andras förståelse av sig själva och samhället runt omkring innebär att jag behövde vara medveten om min egna förförståelse (Gilje & Grimen, 2007, s.179&183). Den förförståelsen grundar sig i en socialkonstruktivistisk världsbild där jag i denna studie utgår från att varje person jag intervjuat har sin upplevelse som är en för dem giltig och relevant reflektion av världen. Det är med utgångspunkten att alla har rätt till att uttrycka sin upplevelse och få den erkänd som jag också valt att vara specifik i respondenternas könsdefinitioner. Genom att förklara personernas bakgrund, livshistoria och identitet kan det underlätta att förstå varför en handling, upplevelse eller situation är som den är.

Jag har inte ställt frågor utifrån variabler som trosuppfattning, etnicitet, funktion etc. Detta beror endast på det begränsade omfånget av uppsatsen samt tidsperioden den skulle skrivas under. För

en fullskalig intersektionell analys krävs fler än de använda variablerna könsidentitet och ålder, samt mer tid till fler djupgående frågor till större antal respondenter och bredare teorier. Men även om detta gjorts hade nog inga fler slutsatser kunnat göras. En för bred analys kan tendera att säga ganska lite om en så mångfaldig samhällsgrupp (McCracken, 1988, s.37). Samtidigt är menstruation en så subjektiv upplevelse.

Jag vill inte heller negligera min förförståelse som menstruerande ciskvinna. Att mens är stigmatiserat grundar jag på tidigare forskning. Men jag har också personliga erfarenheter av att uppleva känslor av skam, ångest och pinsamhet i relation till min menstruerande kropp. Det är inte omöjligt att det kan ha påverkat en del av analysen och tolkningen, speciellt i relation till icke-menstruerande personers uppfattning av menstruation. Samtidigt upplevde jag att det underlättade i intervjusituationerna med de menstruerande respondenter och det underlättade framförallt formulerandet av intervjuguiden och frågeställningarna. Som cisperson har jag inget tolkningsföreträde för transpersoners upplevelser. En ansats att föregå misstolkningar var att bredda perspektivet genom att intervjua personer av olika könsidentiteter, tillkänna ge dessa specificiteter och deras bakgrund. Dessa enskilda individer företräder alltså inte "den sanna bilden" eller en representationsröst för alla svenska transpersoners uppfattning av menstruation då personliga upplevelser ligger till grund för uppfattningarna.

2.3. Etiska Överväganden

Att be människor berätta sina egna tankar och förståelser av sig själv och samhället kan i sig upplevas som känsligt. Att be människor berätta om kroppsliga upplevelser som stigmatiseras av samhället, och samtidigt utgå från en identitet som marginaliseras i samma samhälle, kan upplevas som rent av provocerande. När Chris Bobel, som själv är ciskvinna, önskade prata med transpersoner om menstruella upplevelser uppmanades hon att inte göra det av en författare på en hemsida som undersöker trans-historia. Kritiken grundade sig i att transpersoner befinner sig i en redan utsatt situation och att be någon berätta om något så intimt och normativt "kvinmorelaterat" skulle kunna upplevas nedvärderande och smärtsamt (Bobel, 2010, s.161-162).

Min egna utgångspunkt är att detta är ett för viktigt ämne att inte tala om. Jag identifierar mig som pansexuell ciskvinna och som en del av queer-communityt. Detta är något som både motiverar mig mer att utföra denna studie men som också ger mig mer förståelse för kritiken som Bobel mötte. Med utgångspunkten ciskvinna riskerar jag att inte helt förstå vilka reaktioner mina forskningsfrågor

kan väcka. Den här typen av studie kräver att jag som intervjuare och skribent är öppen för kritik och medveten om min positionalitet och maktstrukturer (Sprague, 2005, s.139).

Jag valde kvalitativa intervjuer som metod till följd av studiens känsliga karaktär. Kvalitativa intervjuer möjliggör djupare förståelse för respondentens berättelse. Då flera av intervjuerna utvecklades till samtal minskade också risken för objektivisering av respondenterna eftersom att de fick möjlighet att själva ställa frågor om studien och om mig. Alan Bryman (2011, s. 438) skriver att denna metod som innebär en viss grad av ömsesidighet kan rymma en högre grad av tillit och förtroende mellan aktörerna än i en intervju där endast en part ställer frågor. Bryman (2011, s.433) lyfter genom Ann Oakley att som intervjuare är det mest professionella att hålla personlig distans och inte svara på personliga frågor ställda av respondenten. Samtidigt menar Oakley att detta är svårt och om intervjuare och den som blir intervjuad delar vissa erfarenheter (i detta fall menstruation) kommer, och borde, personerna knyta an till varandra (Bryman, 2001, s.433; Sprague, 2005, s.109). Att inte svara på personliga frågor blir då feministiskt oetiskt (Bryman, 2011, s. 438). Joey Sprague (2005, s.109;115) sammanfattar att det är naivt att anta att en kvalitativ studie kan undgå objektivisering, vilket innebär att en intervjuare ska vara försiktig med att bryta avtalet om intervju-mötets roller eftersom det kan skapa en illusion av jämställdhet mellan aktörerna). Faktum är att intervjumetoden är en social interaktion, vilket innebär att identitet och positionalitet påverkar hur aktörerna pratar med varandra. Maktdynamiken påverkas utifrån faktorer som genus, etnicitet, klass, migrationsstatus, funktionalitet och ålder (Sprague, 2005, s.106).

Utifrån ett hermeneutiskt perspektiv förstår jag att denna maktdynamik och min egen förförståelse kan komma att påverka hur jag tolkar och analyserar datan (Sprague, 2005, s.106; Gilje & Grimen, 2007, s. 179;183). Jag tror inte på att en fullständig objektivitet är möjlig men strävar trots detta efter den genom att erkänna, synliggöra och kritisera min egna positionalitet (Sprague, 2005, s.109).

Jag har utgått från de grundläggande etiska principerna om informations-, samtyckes-, konfidentialitets- och nyttjandekrav (Bryman, 2011, s131-132). Inför varje intervju har jag gått igenom syftet med uppsatsen samt förklarat varför jag valt just denna avgränsning. Varje respondent har fått information att det är frivilligt att svara på alla frågorna som ställs, att svaren endast kommer användas för denna studie och att de är anonyma. Efter varje intervju har jag frågat om respondenten saknat något eller önskar att något ska tas i beaktning i framtida intervjuer. De har också fått möjlighet att återkoppla senare om hen ångrat eller önskar tillägga något. Alla

inspelningar och transkriberingar, som lagrats på en lösenordskänslig dator, har endast hörts och lästs av mig. Utöver detta har jag också tagit hjälp av Brymans (2011, s.146) checklista för forskningsetik.

I analysen är jag specifik med olika könsdefinitioner då det kan underlätta förståelsen av ett resonemang, en handling eller upplevelse på grund av personens bakgrund och identitetshistoria. Detta är också grundat i min bedömning att dessa könsidentiteter har rätt att finnas och synas som de är. Respondenternas anonymitet är viktig i den här typen av studier eftersom att transpersoner i Sverige är en grupp som utsätts för kontinuerlig diskriminering (Folkhälsomyndigheten, 2015). Därför har jag inte specificerat respondenternas sysselsättning kopplat till direkta citat, vilket heller inte fyllde någon funktion i analysen. Respondenterna erbjöds även att läsa och godkänna de citat som använts innan uppsatsen skickades in för examination.

3. Teori

3.1. Gendering och Transgendering

I sin bok *Gender Trouble* diskuterar Judith Butler hur genus är något som skapas och görs genom repetitiva handlingar, vilket hon kallar performativitetsteorin. Butler menar att genus är inget som en person är eller har, utan existerar genom sociala och kulturella konstruktioner som upprätthålls genom upprepande beteenden. Det är snarare samhälleliga strukturer och multipla små och stora handlingar som många inte ens är medvetna om att de gör eller anpassar sig efter (Butler, 1990, s.xv).

Butler har fått viss kritik för *Gender Trouble*. En kritik har handlat om att hon inte tagit den fysiska kroppen tillräckligt i beaktning. Butler adresserar detta i boken *Bodies that matter* (1993). Hon menar att många av kritikerna tolkat teorin för enkelt. Performativitet handlar inte endast om att agera på ett sätt en dag, för att en annan dag förändra sitt beteende, eller sin garderob, och därmed förändra sitt genus. Performativitet handlar om repetition, och inte nödvändigtvis något en kan välja, då ens genus redan valts åt en genom förtryck och könsnormer. På så sätt går det inte att identifiera ett definitivt subjekt som repeterar dessa handlingar (Butler, 1990, s.xv, s.201; 1993, s. xxiii).

Butler (1990, s.46; 1993, s.xii) skriver vidare att det biologiska könet, kroppen, redan från början är en genuskonstruktion. Detta beror på att kön, genus och sexualitet är så starkt sammankopplade genom redan existerande konstruktioner och normer. Det råder en heterosexuell hegemoni och ett binärt könssystem (Butler, 1990, s.30, s.208; 1993, s.xii, s.xxiv, s.85). Med andra ord större delen av samhället erkänner endast två kön: man och kvinna, och ser dessa som motsatser som ska attraheras av varandra. Michel Foucault (2002, s.34) skriver ”Det som inte är inpassat i fortplantningen eller helgat av den har ingen hemortsrätt längre. Ingen stämna heller.” Med detta syftar han på hur normer kring sex, sexualitet och kön har hjälpt stater att kontrollera ekonomiska och politiska befolkningsproblem (Foucault, 2002, s.50). Det finns en stark norm om att föda barn, men endast om de som reproducerar barnen är två hetero cispersoner.

Butler förklarar att en del av diskussionen gällande förmågan att bli gravid handlar om att köna kroppen. Butler menar om en kropp könas primärt utifrån en viss förmåga, i detta fall förmågan att bli gravid, så är det en norm och inte en neutral beskrivning av en biologisk kropp. Detta uttalande skrevs år 1994 och även om samhället till viss del har förändrats så råder fortfarande liknande normer. Att inte kunna eller vilja bli gravid innebär fortfarande idag att strida med en norm som reglerar ens kön och som kan få en att känna misslyckande, förlust och otillräcklighet (Butler, Segal & Osborne, 1994).

Richard Ekins och Dave King (2006, s.33) skriver också om genus som ett görande genom begreppet *gendering*. Gendering innebär också att en person blir könad utifrån av andra genom förväntningar och normer. I en kultur som endast erkänner två kön så görs detta genom *malig* och *femaling* som börjar med att samhället klassar in varje person i respektive kategori (Ekins & King, 2006, s.33-34).

Ekins och King som ägnat sin bok till att lyfta transpersoners berättelser genom intervjuer, ämnar också försöka förklara på vilka olika sätt även transpersoners genus är socialt konstruerade genom ett görande, förväntningar och strukturer. De använder sig av begreppet *transgendering* och menar att det utifrån det binära könssystemet finns fyra olika modeller för denna ständigt pågående process.

1. Att permanent korsa gränsen mellan man och kvinna.
2. Att temporärt korsa gränsen mellan man och kvinna.
3. Att försöka avlägsna gränsen.
4. Att försöka gå bortom gränsen helt och hållet.

Efter att ha identifierat dessa modeller menar Ekins och King att individer som genomgår transgendering varierar mycket inom och emellan dessa modeller. Det finns med andra ord ingen definitiv formel utan är individuellt och kontextuellt (Ekins & King, 2006, s.33).

Transgendering handlar till viss del om förändring. Det kan vara kroppen, de fysiska aspekterna. I processen för femaling kan det handla om att dölja sådant som anses maskulint (t.ex. ett adamsäpple) och förstärka det normativt feminina (t.ex. långt hår). Den biologiska kroppen är något som konkret kan förändras och som kan anses viktigt att förändra då det är starkt kopplat till genus. Men genus handlar dock inte bara om utseende utan även om beteende. Vissa personer förändrar hur de pratar genom att byta ut ord och ändra sitt röstläge, eller förändrar hur de går, sitter och står. Att välja könade fritidsintressen och yrken är också ett sätt att reproducera och bekräfta sitt genus (Ekins & King, 2006, s.37-42). Detta går också att koppla till Butlers performativitetsteori om att förtryck och normer styr vilka val vi gör, och att det inte alltid är frivilligt eller medvetet.

Under denna studies gång har kritik uppkommit från en av respondenterna gällande begreppet transgendering. Kritiken grundar sig i att begreppet använts transfobiskt för att framställa transidentiteter som något transpersoner valt att "göra", vilket jag tolkar kan grunda sig i en förenklad tolkning av Butler's teorier kring "görandet" av genus. Jag vill förtydliga än en gång att varken performativitet eller transgendering handlar om att agera på ett sätt en dag, för att en annan dag förändra sitt beteende, eller sin garderob, och därmed ha förändrat sitt genus. Att vara transperson är varken ett val eller en roll, utan är en identitet som kommer inifrån. Processen av transgendering finns i och med det rådande binära könssystemet. I denna uppsats används begreppet transgendering som ett kritiskt verktyg för att synliggöra könsnormer.

Ekins och King menar vidare att transgendering delvis handlar om ett sökande efter bekräftelse i sitt genus eller i sin identitet. Detta lyfter de i ett exempel relaterat till menstruation. Michael är en person som identifierar sig som *male sissy* och delar med sig av en berättelse om hur viktig denna bekräftelse kan vara. Michael simulerar menstruation genom att använda tamponger i anus och

trosskydd när perioden är slut. Vid ett tillfälle, klädd i jeans och t-shirt, köpte Michael trosskydd i sin lokala affär och blev betraktad av två unga pojkar. Pojkarna hade frågat om Michael var en flicka. Michael menar att både han och pojkarna visste att han inte var en flicka, men pojkarna visste också att Michael inte var en man. Ekins och King hävdar att händelsen bekräftade att Michael varken var man eller kvinna, och att köpa trosskydd var endast något som en sissy som han själv gjorde (Ekins & King, 2006, s.146).

Att bli bekräftad i sitt genus kan vara att försöka följa tvåkönsnormen och passera som man eller kvinna, oavsett om en är cis- eller transperson, men också att bli positivt bekräftad i att inte tillhöra dessa kategorier när en försökt avlägsna eller gå bortom gränsen.

3.2. Stigma och objekt

Stigma refererar till attribut som ses som avvikande från normen och som nedvärderas av samhället. Ofta är det något som upplevs som oförenligt med ett visst mönster eller förväntning om hur en viss typ av individ bör vara (Goffman, 2014, s.10). Detta kan leda till generaliseringar, stereotyper och förminskande av individers identiteter till endast ett stigma. Individer som utsätts för stigmatisering lämnas med lägre status och kontroll, vilket också reducerar individernas livsmöjligheter (Goffman, 2014, s.13). Mindre kontroll över sitt liv leder ofta till ännu mindre kontroll över sin sociala identitet och att få denna bekräftad (McLemore, 2015, s.53), vilket går att relatera till Ekins och Kings (2006, s.146) resonemang om genusbekräftelse.

Den följande analysen har som utgångspunkt att transpersoner som grupp blir stigmatiserade. Bara genom att existera i en transidentitet utmanar de tvåkönsnormen, och många människor reagerar negativt när normativa genusroller inte uppfylls. Ett sätt som transpersoner kan uppleva denna stigmatisering på är att bli felkönade genom att andra människor använder fel pronomen eller att en blir nekad tillgång till en könad plats (t.ex. en offentlig toalett) (McLemore, 2015, s.53).

Goffman (2014, s.12) kategoriserar stigma i tre olika typer: kroppstigma, gruppstigma och karaktärsstigma. Chrisler och Johnston-Robledo (2013) argumenterar att mens faller in i alla tre kategorier. De argumenterar också att mensstigmat faller under denna kategorin för gruppstigma utifrån det tvåkönade antagandet att det endast är flickor och kvinnor som menstruerar. Därför blir menstruation en gruppidentitet för kvinnlighet, och därmed en avvikelse från den manliga icke-menstruerande normen. Chrisler och Johnston-Robledo (2013, s.10) menar vidare att det finns en

samhällelig norm att kvinnor ska kunna dölja sin mens genom val av rätt produkter, exempelvis genom att media porträtterar mens som något vars vätska och doft ska döljas. Om kvinnan misslyckas med detta så är det inte endast ens kläder som riskerar att fläckas ned, utan även ens karaktär. Därför ses även mens som ett karaktärsstigma.

Författarna menar vidare att det finns vissa aspekter som påverkar hur människor uppfattar stigma: synlighet, uppfattad fara och kontroll/ansvar (Chrisler & Johnston-Robledo, 2013, s.10). Exemplet ovan om att mens är något som förväntas döljas beskrivs i relation till aspekten synlighet. Inom en västerländsk kontext använder sig Chrisler och Johnston-Robledo av exemplet att kvinnor som har PMS inom populärkultur ofta framställs som emotionella, utom kontroll och ibland som våldsamma. Författarna nämner även att det så sent som på 1920-talet fanns en obekräftad teori om att menstruerande kvinnor utsöndrade menotoxiner som var ett giftigt ämne. Idén om att mens utgör en fara och att menstruerande personer är utom kontroll förstärker stigmat (Chrisler & Johnston-Robledo, 2013, s10).

Utöver stigma använder jag mig även utav begreppet abjekt för att analysera den personliga upplevelsen av mens. Abjekt är i sig varken ett subjekt eller objekt, men skapas genom att ha korsat en gräns och finnas på en plats där det ej är önskvärt (Longhurst, 2001, s.28). Ett hårstrå på huvudet, till exempel, uppfattas inte på samma sätt som ett hårstrå i soppan (Persdotter 2013, s.15). Abjekt är något som väcker känslor av smuts, äckel och ibland pinsamhet (Grosz, 1994, s.193-194). Exempel på detta är urin och mens. Dessa abjekt kan påverka hur kroppen uppfattas då de både utgör en del av den men samtidigt uppfattas som separata enheter (Longhurs, 2001, s.29).

Abjekt, precis som stigma, är kopplat till kontroll. Om en person inte lyckas kontrollera sina orena kroppsvätskor, till exempel, så kan dennes kropp ses som ett odisciplinerat objekt och ett potentiellt hot, vilket genom levd erfarenhet kan ge personen som subjekt känslor av skam och ångest (Longhurst, 2001, s.43; Grosz, 1994, s.206).

Hilda Dahlin (2012, s.17) analyserar i sin uppsats en grupp tjejers (definierat av gruppen själva) upplevelse av menstruation. Menstruation uppfattas som något ofräscht och illaluktande. Men samtidigt lyfts menstruation som en rening av kroppen; Att kroppen stöter ifrån något "äckligt" som "inte ska vara där". Dahlin tolkar detta som att tjejerna upplever menstruation och mensblod som ett abjekt som "spiller över" på deras kroppar. Mensen gör således att de uppfattar sig själva som "äckliga" (Dahlin, 2012, s.17).

3.3. Syntes

Jag kommer analysera materialet utifrån performativitetsteorin. Begreppen gendering och transgendering används för att analysera hur olika genus reproduceras och hur normer och gränser bryts, korsas och går bortom. En relevant utgångspunkt för analysen är att processerna sker i kontexten av en heterosexuell hegemoni och ett binärt könssystem.

Jag utgår även från förståelsen att mens är något som vissa kroppar har och att mens i sig inte tillhör ett visst genus men att det är ett fenomen som blir könat. Utöver gendering och transgendering kommer jag använda mig av begreppen stigma och objekt kopplat till menstruation. Alla begrepp blir i analysen verktyg för att genom ett normkritiskt förhållningssätt förstå respondenternas upplevelser och uppfattningar.

4. Resultat och Analys

4.1. Respondenterna

Respondent A är 40 år och avrundar sin könsidentitet till man. Efter att ha lästs av andra som kvinna och tidigare i livet inte haft kunskap om transsexualitet, började respondent A identifiera sig som trans kring åldern 26–27 men väntade med att vara öppen med det. Han har tidigare erfarenhet av att menstruera men har efter transdiagnosen genomgått medicinska processer som innebär att mens avslutats. Tidigare i livet slutade mens en period på grund av hälsoskäl.

Respondent B är 38 år och identifierar sig som kille-till-tjej transvestit. Han har inte själv haft mens utan baserar flera reflektioner om hur mens kan upplevas på andras berättelser, bl.a. flickvänner och vänner, åt vilka han ibland köpt mensskydd. Hans definition av könsidentitet har varierat mellan cisman, transsexuell kvinna, transvestit och att kunna använda olika könsuttryck olika dagar.

Respondent C är 38 och vill helst inte definiera sin könsidentitet, utan upplever att det varierar. Han har olika typer av menstruationserfarenhet. Tidigare i livet försvann mens en gång på grund av hälsoskäl. Mens avslutades även under den period som C tog testosteron, men har återkommit efter att C minskat testosteronintaget. C har upplevt mens på väldigt olika sätt.

Respondent D är 23 år och identifierar sig som icke binär transmaskulin. D menstruerar och har endometrios. D ska påbörja hormonbehandling och förväntar sig att mens ska försvinna då.

4.2. "Du är frisk men ligger samtidigt dubbelvikt"

En återkommande respons på den första intervjufrågan "Vad är det bästa respektive det sämsta med mens?" har varit att det är svårt att komma på något bra med mens. Flera respondenter menar att det kan vara ett tecken på kroppslig friskhet. Respondent B som inte haft mens uttryckte att det kanske kan vara något "renande...känns som något nödvändigt och bra för kroppen". Respondent A vars könsidentitet är 'avrundat till man' och som haft mens större delen av sitt liv sa "om man vill ha barn så kan det ju va något slags tecken på att reproduktionsapparaten fungerar". Respondent D menar att ett positivt perspektiv är den styrka det tar för kroppen att menstruera och gå igenom dess påverkningar. Detta leder in på att det däremot var lättare att lista det sämsta med mens: fysisk smärta, hormonell påverkan på humöret, att inte kunna genomföra vissa aktiviteter och grundläggande vardagsbestyr på grund av smärta eller andra våndor som uppstår under mensdagarna.

De tre menstruerande personerna har alla haft fysiska besvär. D har endometriosis, vilket är en sjukdom som ofta innebär mycket smärta under mens (1177, 2016a). A berättar hur han ätit kombinationer av värktabletter och knappt kunnat röra sig under mens, vilket också har påverkat arbetsprestationer. C har tidigare i livet haft ont och minns hur det vart fysiskt jobbigt att gå till skolan de dagarna. Idag, när mens kommer tillbaka efter att ha slutat äta testosteron, upplever D att det värsta besväret är PMS. B uttrycker att mens verkar ganska jobbigt dels på grund av smärta.

Respondent A reflekterade över hur samtalet kring mens i Sverige behöver förändras och bli till ett öppnare ämne. Delvis för att det är ett svårt ämne att prata om då många upplever mens som något jobbigt, samtidigt som det förväntas vara något jobbigt. En läkare hade vid respondentens transutredning frågat om hans pubertet. Respondent A berättade då om besvären med mens varpå läkaren hade svarat "ingen tycker det är kul". A avslutar reflektionen med:

Men jag skulle vilja heja på den sidan som ändå upplever att det är något positivt och en symbol för att man är frisk. Men samtidigt så är det inte så jävla lätt 'Du är frisk' men ligger samtidigt dubbelvikt.

Mens anses alltså vara ett tecken på att kroppen och "reproduktionsapparaten" fungerar som den ska och blir därmed ett friskhetstecken. Smärtan uppfattas istället som ett nödvändigt ont för den fertila kroppen. Respondent C uttryckte liknande tankar kring PMS som besvär "...det är väldigt många som har väldigt svår PMS... och att man bara förväntas genomleva det...". C fortsatte med

att konstatera att den främsta anledningen för honom att börja ta testosteron igen skulle vara för att slippa PMS. Respondent D ifrågasatte vid ett tillfälle hur ”normalt eller hälsosamt” vissa grejer med mens är idag. D tog som exempel ”att vara sängliggande tre dagar och inte kunna spänna sig för då känns det som knivar i magen”.

Uppfattningen är att mensen är något normalt och hälsosamt, ett tecken på friskhet. Jag tolkar att respondenterna utgår från att normen för en frisk kropp med livmoder är att ha mens. Upplevelsen däremot är inte att känna sig frisk, inte heller nödvändigtvis att det känns normalt. Respondent D diskuterade att det kanske inte alls är normalt att ha så ont och uttryckte i samband med det en viss skepsis mot ”genetik, ökade miljögifter och så vidare” för hur det kan påverka kroppsliga funktioner.

Besvär med mens behöver inte heller endast handla om fysisk hälsa. Respondent C berättade om hur det var när mensen försvann första gången.

Eller grejen är att jag blev av med min mens när jag gick i gymnasiet eller strax efter gymnasiet. Jag tänker att jag mådde ganska dåligt, åt ganska lite, typ åt p-piller. Tror att det också påverkade. Men jag tyckte det var jätteskönt att slippa...så jag gjorde inget åt det och det va jätteskönt och det va så i flera år. Men sen kom den tillbaka och då tror jag att jag upplevde det att jag kände det jobbigt att den kom tillbaka. Samtidigt som jag också va så "ah men det betyder att jag är frisk". För då tror jag att jag hade sagt till min mamma att den hade försvunnit och att hon va lite orolig...och att hon va så lättad att den kom tillbaka.

Igen tas mensen upp som ett objektvt tecken på god hälsa trots att den subjektiva upplevelsen inte är detsamma. Det som lyfts som besvär är dock inte endast PMS och smärta. C berättade vidare hur en kombination fick honom att må dåligt och kände sig deprimerad, men att det blev bättre när han slutade med p-piller. Men trots att mensen var kopplad till en norm om friskhet så upplevs frånvaron av mens som något ”skönt”, som fick vara i flera år. Vid denna tidpunkt hade C inte börjat identifiera sig som trans ännu, men funderade redan kring mens och kön. C berättar hur han när han var liten tänkte att hans mamma hade mens och att han inte ville ha det. Respondent A berättar om en liknande upplevelse:

...när jag va 20 så skaffade jag mig ett bedrövligt liv och så löste jag det genom att skaffa mig ätstörningar för att stå ut med mitt bedrövliga liv. Och då försvann ju både bröst och mens vilket var en jättesjukdomsvinst. Och sen när mensen kom tillbaka så var det så ångestladdat. På många sätt.

Då betydde det ju bara att jag var ett fetto...det betydde att jag var misslyckad. Att va utan mensen så pass länge var så skönt...och sen så när den kom tillbaka så fick jag så ont. Och när jag fick så ont som jag fick så blev det ju en strid och smärtorna bara tilltog med tiden.

Även A beskriver alltså den mensfria perioden som ”skön”. A lyfter både fysiska och psykiska. Vidare berättar A om viljan att dölja sin mens när den kom tillbaka och försökt hålla det ”privat”. A pratar om hur det allmänna stigmat är ”sammanflätat med ätstörningar, och sen trans” i den personliga upplevelsen av mens.

Även Respondent D nämner mens kopplat till ångest - ett psykiskt besvär. Det som D helst vill slippa med mensen är blödandet som är besvärligt att hantera, men att smärtan och oron för hur endometriosen ska påverka hälsan bidrar även till ångest.

Sammanfattningsvis handlar det för respondent A, C och D mångt och mycket om fysiska besvär, smärtor och PMS. Men alla tre upplever också psykiska besvär kopplat till mens och kroppsliga förändringar. Även respondent B utgår från att det verkar vara något jobbigt men samtidigt något renande och bra för kroppen. Uppfattning och upplevelse av mens går alltså isär. Jag tolkar också att känslan av att vilja slippa mens inte enbart är kopplat till transidentitet, men att det är en viktig aspekt. Respondent D tyckte att en av de värsta sakerna med mens var normen om att endast ciskvinnor menstruerar samt att mens uppfattas som något äckligt som ej får synas, vilket analyseras närmare i resterande text.

4.3. ”Det var jobbigt och pinsamt och ville inte att någon skulle veta”

Fysiska besvär, så som smärta och PMS, lyfts som några av de sämsta upplevelserna av mens. Samtidigt är dessa upplevelser något som några respondenter har känt att de velat dölja och inte pratat om. Respondent A berättade att en tidigare partner inte hade fått säga till familjen vilken typ av sjukdom A hade när A mådde fysiskt dåligt av sin mens. A berättar vidare hur han ”smusslat...och inte velat prata om det.”

Min flickvän som jag va ihop med väldigt länge...hon och jag hade T9 ordet...du vet T9¹ när det kom så kunde det stava till jättekonstiga saker...klusterbomber...men mens kunde det inte stava till. Utan den skrev möp. Och då tog vi det. Det va vårt ord. Jag hade aldrig mens. Jag hade möp.

¹ T9 står för 'Text on 9 keys' och användes tidigare för att mata in text på telefoner som endast hade sifferknappar.

Respondent A är inte ensam med att vilja dölja sin mens och allt relaterat till den. Mens upplevs av många som ett abjekt relaterat till den menstruerande kroppen (Dahlin, 2012, s.17; Longhurs, 2001, s.29). Att använda ett annat ord för den stigmatiserade menssen kan vara ett sätt att distansera sig själv och sin kropp från det abjekta, och samtidigt dölja det.

Respondent C berättar när han i vuxen ålder var hemma hos en klasskamrat och arbetade. Klasskamraten hade kommit ut från toaletten och frågat ”men vem är det som blöder?”. C berättar ”jag hade mens men jag hade ju inte märkt att jag hade så här droppat nått på golvet men tydligen hade det hänt”. Vid denna tidpunkt hade C ännu inte börjat med hormoner, men hade bytt namn och människor visste att han identifierade sig som ’han’. C resonerar som att det inte var otänkbart för andra att han kunde ha mens, men att det ändå kändes otänkbart för honom att erkänna att han hade mens då. ”...Asså för att det är förknippat med nått slags avslöjande eller så här att jag kände mig så himla naken...världen går under om folk fattar att det är jag”. C berättar att situationer där menssen på något sätt blivit synlig har varit ångestframkallande och förknippat med skam. C tror att dessa situationer kanske hänger samman med ”att jag på nått sätt ville förneka att jag var en person som menstruerade”.

Här blir abjektet kopplat till kontroll (Longhurst, 2011, s.43). Känslor av skam och ångest kan uppstå när personen misslyckas med att kontrollera sina kroppsvätskor, då dennes kropp riskerar att uppfattas som ett odisciplinerat objekt (Grosz, 1994, s.296). Detta kan då påverka C att vilja dölja sin menstruerande kropp. Samtidigt finns kopplingen till C:s transidentitet och att han inte ville bli läst som en menstruerande person.

C drar en parallell till en liknande känsla han upplevt i omklädningsrummet för en dansgrupp han deltog i. C stod alltid med ryggen till för att ingen skulle se att han hade bröst, samtidigt som alla visste att han hade det. Sedan när C började använda binder försökte C dölja den. ”Just den grejen att jag försökte dölja saker för folk som de egentligen redan vet”.

Känslan av att vilja dölja något som ändå är allmänt känt kan vara kopplat till stigma. Situationen med mensdroppen i badrummet kan förklaras med teorin om karaktärsstigma. Chrisler och Johnston-Robledo (2013, s.10) förklarar hur det finns en förväntan på menstruerande personer att kunna dölja sin mens med alla möjliga medel, annars är detta något som fläckar ner deras karaktär. Situationen i omklädningsrummet kan också handla om stigma, men mer specifikt vara ett försök

att skapa mer kontroll över sin sociala identitet, för att exempelvis undgå att bli felkönad (McLemore, 2015, s.53).

Respondent D berättar att det kändes jobbigt och pinsamt när första menssen kom vid 13 års ålder. D ville inte att någon skulle veta om det. Vid 16–17 års ålder kom han in i feministiska kretsar och läste bloggar som hade ett mer öppet samtal om mens, vilket gjorde att D ändrade sitt tankesätt om mens. Samtidigt tyckte klasskompisar fortfarande att det var pinsamt och helst ingenting en skulle prata om. Om D hade frågor eller sökte kunskap så använde sig D hellre av forum på internet än att prata med kompisar eller föräldrar om det.

D har själv alltså bearbetat en del känslor som kan uppstå på grund av abjekt och stigman genom att söka sig till en miljö där normerna ifrågasätts, men upplever fortfarande svårigheter att tala om mens med andra människor som fortfarande upprätthåller vissa normer kring mens. Här anser jag det viktigt att poängtera att oavsett om en person menstruerar eller inte så kan den bidra till att normer kring mens reproduceras. Att mens är något som ska hanteras privat och tystas, exempelvis, kan reproduceras av både menstruerande och icke-menstruerande personer som uttrycker känslor av pinsamhet när mens kommer på tal, likt respondents D klasskompisar. Även normer kring att mens är en könad och privat sak reproducerades omedvetet i intervjun med icke-menstruerande respondent B som uttryckte att ” ”Det är ju en tjejgrej...som killar inte behöver bry sig om så mycket. Utan det är något som tjejer sköter själva på nått sätt”.

Samtidigt kan det finnas fler anledningar till att en person väljer att dölja sin mens, och att kanske endast tala om den med vissa personer. Respondent A berättar att det allmänna stigma har påverkat men att han även har andra anledningar: ”...det tänker jag är lite kopplat till ätstörningar... när transidentiteten kom till mig så var det som att det gled över till det på nått sätt.”

A berättar vidare om några olika situationer som varit jobbiga när menssen blivit synlig, men hur han samtidigt inte vill att det ska behöva vara så.

...det har nog varit något lite pinsamt över det som jag hoppas verkligen att människor i min ålder har kommit över. Det skulle va sjukt jobbigt om resten av alla...tycker...att det är lite jobbigt att lägga upp ett paket tamponger på bandet..Jag vet en gång när min mamma frågade mig om vad jag använder för mensskydd. Och jag fräser: 'det är privat!' Jag tycker inte att det är...ska vara så...faktiskt.

I tanken vill inte A att det ska vara pinsamt att köpa tamponger, men känslan är en annan. Grosz (1994, s.193–194) beskriver hur känslor av pinsamhet och äckel är relaterade till upplevelsen av abjekt, samt att skam och ångest kan uppstå när ens kropp relateras till abjektet. Det är lätt att förstå att den person som i flera år genomlevt dessa känslor i kombination med lite kontroll över sin sociala identitet på grund ut av hur andra läser en (McLemore, 2015, s.53), önskar att det ska vara på ett annat sätt, men i praktiken har svårt att komma till den punkten. Just att köpa mensskydd kan vara en jobbig situation då mensen riskerar att synliggöras. Respondent C slipper numera denna situation genom att han använder menskopp, men berättar hur det var innan:

”...det har jag tyckt vart asjobbigt...för att det också blir något outande.” C har då haft olika strategier för att dölja det. Ibland har han låtsas att han handlar till sin flickvän eller kompis, eller bett kompisar köpa till honom. C säger ”om jag så här köper raklödder samtidigt så känns det lugnare”.

Respondent D bekräftar en liknande upplevelse med att köpa mensskydd:

Före jag identifierade mig som trans brydde jag mig inte så mycket, men efter jag kom underfund med att jag var trans kändes det jobbigare på grund av att utomstående könade mig.

Enligt normen är mensskydd något som endast ciskvinnor förväntas behöva, vilket gör att både C och D som har mens är oroliga för att bli lästa som ett kön de inte identifierar sig som. Om deras kroppar synliggörs som menstruerande kan det innebära ett ofrivilligt 'outande', som kan kännas som motsatsen till att bli bekräftad i sitt genus. Att dölja mensskydden genom att köpa raklödder blir en form av maling för att skapa bilden av att C inte menstruerar (Ekins & King, 2006, s.33–34). Jag frågade även respondent B om han köpt mensskydd och hur den upplevelsen var:

För min del har inte det betytt nått speciellt egentligen. Det har bara vart en vara bland alla andra varor. Men jag förstår frågan för det där är ju något jag kan känna när jag var yngre att jag gick och handlade tjejsaker eller tjejdkläder och sånt där när jag var kille och inte öppen transvestit. Och hade manligt könsuttryck...det är ju något som jag succesivt kommit över med åren. Så nu känner jag ju inte nått att det känns konstigt att köpa tjejdkläder eller nått sånt i en affär men det gjorde det när jag var yngre och jag förstår din tanke att det kanske skulle kännas lika konstigt att köpa bindor som att köpa tjejdkläder. För min del har det aldrig vart så då jag haft en legitim orsak att göra det, för om jag

handlat till någon annan och det är ju en legitim orsak för vilken kille som helst och då behöver man inte ursäkta sig för det liksom.

När B läses som kille och en person som inte förväntas menstruera behöver han inte känna av effekterna av gruppstigmat. B läses som att han tillhör normen, medan en person som menstruerar ses som en avvikelse från den. (Chrisler & Johnston-Robledo, 2013, s.10). En menstruerande person riskerar också att få sin karaktär nedfläckad om hans mens blir synlig, och kan då uppleva känslor av pinsamhet när hen köper mensskydd (Chrisler & Johnston-Robledo, 2013). Då B inte har någon mens som förväntas osynliggöras behöver han inte heller känna av riskerna i och med karaktärsstigmat. Jag tänker också att en person som inte repetitivt genomlevt abjekta känslor av mens relaterat till sin egna kropp, inte heller kopplar känslor av oro och ångest till ett paket mensskydd. En annan aspekt är att A läses som kille, vilket delvis stämmer överens med hans identitet, och därför oroar han sig inte för att bli 'outad', vilket är en bekant känsla för honom genom andra erfarenheter.

Det är också viktigt att bli bekräftad i sin transidentitet. C berättar hur han är väldigt kluven då C gärna vill passera som "nån slags transperson" men att det skapar en känsla av panik över att inte ha kontroll över hur andra läser honom. Att inte ha kontroll över sin sociala identitet beskriver McLemore (2015, s.53) som en konsekvens av stigmatiseringen av transpersoner.

Jag fick liksom en könskris också när jag hade gått på hormoner ganska många år för...att jag blev läst som en vanlig jävla snubbe liksom, och att jag tyckte det var skitjobbigt...jag ba men "jag är inte [en vanlig jävla snubbe]"...ännu värre när folk så här tänkte att jag var straight ciskille för att jag typ hade en partner som hade ett namn som...låter som ett tjejnamn.

C förklarar att en anledning till att detta kändes jobbigt var i relation till kvinnor "...jag har jättemycket gemensamt med er, ni måste fatta det". Samtidigt som önskan att bli bekräftad i sin transidentitet kan krocka med en oro att bli ofrivilligt 'outad'. C berättar hur han censurerat sig på arbetsplatser där andra personer inte vetat att han varit trans.

...när de börjar prata om mens t.ex. så känns det inte som att jag...kan så här flika in eller du vet då blir jag bara nån sån här jättekonstig person som...ska sitta och veta saker om saker som jag egentligen inte alls har [förväntas ha] nån koll på...

I dagsläget har C minskat sitt intag av hormoner, vilket gjort att kroppen förändrats och menssen kommit tillbaka. Därmed känner C att det finns saker som gör att det inte är självklart hur han blir läst längre.

Och det har väl kanske både öppnat upp för att det blir lättare och prata om mens men också svårare. ...förut...kanske det var mer en sån grej, 'men jag kan inte prata om det här för då måste jag komma ut'. Och nu kanske det är snarare så här att jag inte kan prata om det här för jag är...kluven till hur jag vill bli läst som en person som kan ha mens eller inte...Det handlar väl också om nått slags att bli betrodd eller bli erkänd. Jag vill inte att folk ska tro att jag har ångrat mig eller att jag så här att jag inte är lika trans längre...

Ekins och King (2006, s.33) beskriver hur transgendering kan se olika ut. Migrationen mellan eller bortom gränserna för det binära pågår hela livet och kan ändra riktning, men oavsett är det lika viktigt att bli bekräftad i sin identitet (Ekins & Kings, 2006, s.146). Jag tolkar det som C beskriver som ett sätt att gå bortom gränsen för det binära, men att han befinner sig i en kontext där han könas som kvinna eller man/transman av andra beroende på om han menstruerar eller inte. Det komplexa här ligger också i att C till viss del vill bli läst och bekräftad som en transperson som menstruerar, men samtidigt inte på grund av att menstruationen riskerar att göra att han blir felkönad. Könsnormen kring mens och stigmat i relation till transidentitet gör att C förlorar kontrollen. Goffman beskriver hur andra personer ibland förminskar individer till endast de stigmat som de bär, och att det då finns en förväntning på hur dessa individer ska vara (Goffman, 2014, s.10). Jag tolkar att även detta är något som C får bemöta när han uttrycker oro för att människor runt omkring honom inte ska tro att han är trans längre, för att det finns en förväntning på *hur* han är trans. Trots att C önskar att transpersoner ska kunna menstruerar så bidrar hans egna osynliggörande till att genusnormer reproduceras, vilket blir ett exempel på hur reproducerandet sker ofrivilligt (Butler, 1990, s.xv).

Sammantaget tolkar jag det som att flera respondenter upplevt känslor som härstammat från att mens varit ett abjekt. Respondent A och C beskriver båda strategier som de använt sig av för att

distansera mens från den egna kroppen. Både A, C och D beskriver hur de dolt eller tystat sin erfarenhet av mens av olika anledningar. I vissa fall går det att tolka som en konsekvens av stigmatiseringen av mens och i andra fall om en oro att bli ofrivilligt 'outad' eller felkönad. En situation där dessa känslor återkommer för alla respondenter är vid inköp av mensskydd i affären, då mensens riskerar att synliggöras. Respondent B som däremot inte kopplar mens till sin egna kropp eller blir läst som en person som menstruerar upplever inte dessa känslor i samma situation.

4.4. "Jag känner mig faktiskt ganska kränkt över att ha fått massa tillval som jag inte vill ha"

De tre respondenter som har erfarenhet av att menstruera gjorde alla en koppling mellan mens och fertilitet. De reflekterade över hur det skulle kunna ses som något positivt utifrån normen att vilja ha barn. Endast respondent D hade en önskan om att i framtiden biologiskt få barn. De andra två uttryckte att för personlig del var det något negativt. Respondent C sa "Jag vill absolut inte förknippa det [mens] med något som har med det [fertilitet] att göra". Respondent A uttryckte likartade åsikter vid olika tillfällen:

Jag har aldrig velat ha barn och känner mig faktiskt ganska kränkt över att ha fått massa tillval som jag inte vill ha.

...det här med fertilitet. Jag har ju aldrig velat ha någon fertilitet. Jag hade en kompis som för några år sen fick jätteont i äggstockar och livmoder och va till akuten många gånger och va så orolig. För det gällde ju fertilitet. Jag tänkte mest: va fruktansvärt att gå till en sån läkare så många gånger.

Fertilitet, en spik i foten i min värld, det kan jag va utan.

Efter att ha gjort flera försök att hantera menssmärtorna med värktabletter och p-piller, bad A sjukvården om en hysterektomi. A blev nekad utifrån att det ansågs vara en för drastisk åtgärd för någon som var så ung. A var 33 år och medveten om sin transidentitet, men hade ännu inte påbörjat transutredningen. Vid denna tidpunkt (år 2010) sa svensk lag att transpersoner skulle tvångssteriliseras. Om A redan då hade genomgått en transutredning hade han inte haft något val, men vid 33 års ålder med svåra menssmärtor och ingen önskan efter barn anses en hysterektomi för drastisk. Detta speglar också Foucaults (2002, s.34) teori att fortplantning är viktigt, så länge föräldern passar in i heteronormen.

2013 ändrade Sverige lagen och tvångssteriliseringar får inte längre genomföras i samband med könskorrigeringar (RFSL, 2016). Idag har respondent A genomgått en transutredning, frivilligt opererat bort livmodern och berättar att det känns väldigt skönt och friare utan mens och smärta.

Anledningen till att respondent C inte vill ha barn handlar delvis om att inte själv vilja bli befruktad, men även en mer övergripande tanke och känsla ”Det vore väldigt skönt om människor slutade producera människor...jag blir väldigt stressad av mänskligheten överlag”. Men C, som själv gillar och arbetar med barn, har genom möten med andra fått insikter om hur provocerande det är att inte följa reproduktionsnormen. ”Folk verkar ta det väldigt personligt... att det nästan är provocerande att inte skaffa barn”. Butler tillsammans med Segal och Osborne (1994) beskrev hur normen om graviditet kan få personer som inte vill bli gravida att känna misslyckande och otillräcklighet. När C beskriver hur människor runt omkring reagerar på hans åsikter om reproduktion går det att förstå varför dessa känslor kan uppstå hos normbrytare.

Butler, Segal och Osborne (1994) poängterar att när det talas om graviditet som förmåga så är det inte endast en neutral beskrivning av kroppen utan en norm. Detta resonemang kopplar jag till menstruation på grund av att den biologiska funktionen blir könad och även relateras till normen om fertilitet, trots att fertilitet och menstruation inte alltid faller samman. Respondent D lyfter kritik mot just detta. D menar själv att det finns en koppling mellan fertilitet och menstruation men att det inte alltid går hand i hand. ”... det finns personer som har mens som inte är fertila. Och bara för att något är normalt så är det inte nödvändigtvis positivt”.

Respondent A, som idag avrundar sin könsidentitet till man och förstod sin egna transidentitet vid 26-års ålder, uttryckte innan att mensen är ångestrelaterad. På grund av ätstörningar var mensen kopplad till en känsla av misslyckande. A upplevde det också som något positivt att bröstet försvunnit under samma period. Innan puberteten var mens och bröst något som A gärna ville ha och tyckte att det kom igång så sent jämfört med andra jämnåriga.

När jag va i den åldern så ville jag bara bli vuxen...Jag tyckte det var hemskt att va barn och ville bara där ifrån. Åh att det va som att alla pubertets saker va att bli vuxen...Jag ville jättegärna ha bröst och sen när jag väl fick det så insåg jag att 'fan det va ju inte det här jag ville'. Jag ville bli vuxen, jag ville inte ha det här. Jag ville ha det [som] det stod för...

Här finns en koppling till teorin om att den biologiska kroppen, könet, är en konstruktion redan vid födseln (Butler, 1990, s.46; 1993, s.xii). En kropp med livmoder kommer med förväntningen

om att vara en fertil kropp och därmed ett ofrivilligt val att reproducera sig. Den pubertala kroppen med bröst och andra kroppsförändringar innebar andra konstruerade förväntningar kring en viss identitet. Det fysiska yttre är sammankopplat till normer om hur personen förväntas vara. A berättar vidare hur det var under puberteten:

Efteråt kan jag ju se hur trans jag va redan då, men det fattade ju inte jag. Jag visste inte ens att det [trans] fanns. Typ när jag va 13 år och skulle bli punkare och det gick ett tag...så ”fan jag skulle ju bli tjejpunkare också” och så gick det ett tag och så glömde jag bort det igen och blev en vanlig punkare.

A:s förväntan med puberteten stämde inte överens med vad hur det egentligen var, för det tillkom andra aspekter och val. Tidigare beskrevs det hur A på grund av ohälsa blev av med mens och bröst. När det sker på grund av sjukdom kanske det inte är ett val, men A uttryckte ändå att det var något positivt för honom att de försvann. Även respondent C har, som tidigare nämnt, varit utan mens på grund av ohälsa och p-piller. Senare i intervjun pratar C om att det redan då kan ha varit relaterat till transidentitet.

Det var ju inte ett aktivt val men på ett sätt kanske...Men tänker att också det var att det handlade om kön på nått sätt för att jag ändå tyckte att det var skönt att den försvann och att jag också blev väldigt mager så jag hade nästan inga bröst, inga höfter, och att det va så här en befrielse. Men sen mådde jag jättedåligt av massa olika skäl...av att inte äta...de här p-pillren som...Men att jag ändå tyckte det var skönt...att bli mindre så kallat kvinnlig liksom.

C menar också att det inte var ett aktivt val, men eftersom det redan då fanns kopplingar till transidentiteten så var det en välkommen befrielse. Andra gången mensen försvann var det mer aktivt då C började med testosteron. C ville slippa mensen, men också få andra kroppsliga förändringar.

D kommer också aktivt sluta ha mens när D börjar med testosteron. D uttrycker att D gärna har kvar mensen för att i framtiden biologiskt kunna få barn, men ”det med mensen jag vill slippa...är själva blödandet”. D tillägger att det nog är bra att kroppen även får vila från endometriosen. För D handlar valet av testosteronet mer om det yttre, t.ex. rösten, och inte om inre kroppsliga funktioner. D säger att han skulle vilja ha ”det bästa av två världar”.

I denna del av analysen har respondent B inte inkluderats då B inte uttryckt så mycket om just fertilitet². Varken A, C eller D vill att menstruation ska kopplas till fertilitet eller en förväntan att reproducera sig. Enligt A och C handlar det till stor del om att inte själva vilja uppleva det, men också att reproduktion inte nödvändigtvis är något bra överlag. D däremot är kritisk mot normer överlag och ifrågasätter att vissa saker anses normala bara för att de är vanliga. Detta väckte också samtal kring att andra kroppsliga funktioner och uttryck på liknande sätt kan väcka förväntningar på ens identitet, samt olika strategier för att förändra det kroppsliga.

4.5. ”Min identitet förändras inte på grund av hur min kropp fungerar”

Transgendering kan ske genom olika könsuttryck, både fysiska attribut men också genom handlingar och beteende (Ekins & King, 2006, s.37-42). Under följande rubrik lyfts hur olika respondenter känner för mens som ett könsuttryck i relation till andra könsuttryck.

Respondent D beskriver hur vissa av hans uttryck som kläder och hår följer samhällets normer, men att han egentligen inte har ett behov av att se ”jättemaskulin” ut. Det viktiga för D är att få vara sig själv. D förtydligar och säger att han inte tror på könsnormerna och därför inte vill följa dem. ”Min identitet handlar mer om känslan, inte kroppsliga funktioner och utseende.”

Att identiteten är något som handlar om en inre känsla bekräftar alla respondenter. Mens som kroppslig funktion och andra könsuttryck relaterat till utseende, önskas inte vara det avgörande för ens identitet. Samtidigt har analysen visat att mens inte endast är en kroppslig funktion då den på grund av normer och stigma kan upplevas olika och uppfattas på flera sätt, som bl.a. fertilitetssymbol och friskhetstecken.

² I analysen om normen kring fertilitet fanns en annan aspekt gällande de personer som inte kan menstruera eller bli gravida. Respondent B berättar om vissa transsexuella kvinnor som är nyfikna på upplevelsen av att menstruera och känslan av att vara gravid. B berättar vidare att han själv inte har det behovet men att han sett på vissa webbsidor att det säljs produkter som riktar sig till denna grupp, t.ex. ”gravida magar” gjorda av silikon. I och med att jag inte intervjuat någon som själv uttryckt detta så valde jag att inte ta med det men rekommenderar det för vidare forskning. På Clara Henrys (2015) youtube-kanal går det att se ett avsnitt med transsexuella Kaily Norell som uttrycker att hon skulle vilja ha mens och kunna bli gravid.

Respondent C berättar att innan PMS kändes som det jobbigaste med mens, så var det värsta att han inte ville förknippas med mens överhuvudtaget. C delar med sig av ett suddigt minne som följt med honom:

...jag kommer inte ihåg om det har hänt på riktigt eller om jag har hittat på det för att jag har hört det från andra, men jag har för mig att min mamma sa typ så här "nu är du en kvinna" och jag tyckte det var jättejobbigt

Innan C började ta hormoner ville han slippa mensen helt och hållet och funderade ett tag på att sterilisera sig. Under perioden som han tog hormoner fick C ett återfall av mens. Detta beskriver han som en vidrig upplevelse som han då kopplade mycket till sin identitet. När C sedan slutade ta hormoner fanns en rädsla för att det skulle kännas likadant, men det gjorde det inte. "...kanske också för att jag kände folk som jag på nått sätt identifierade mig med som hade mens också. Och för att jag kanske förekom det..."

Att kunna identifiera sig med människor i sin omgivning blir här en form av bekräftelse av ens genus, samt en möjlighet att komma undan samhällets binära normer. Respondent C beskriver hur det kan vara lättare i separatistiska sammanhang då ens kropp eller identitet inte särskiljs från andra: "en kvinna bland andra kvinnor blir inte kvinna eller så en transperson bland andra transpersoner blir inte transperson".

C berättar att innan han började känna sig trängd i kvinnoseparatistiska sammanhang på grund av sin transidentitet så beskrev han att det var lättare att i dessa utrymmen prata om mens. Även respondent D berättar att i feministiska kretsar och på forum online har det varit lättare att få tips och kunskap om hur en kan hantera sin mens, utan att det är ett tabubelagt ämne att tala om. Även om D skulle vilja slippa sin mens så känner han en känsla av samhörighet genom den "...ändå något som binder mig till mina förmödrar, ett community eller känsla av samhörighet med en grupp som varit förtryckt i hundratals år."

C berättar också om en liknande känsla när han var yngre och precis hade fått sin mens:

Jag hade...två bästisar och vi kom ut för varandra och det visade sig att vi hade alla fått mens. Och det var också nått så här fint och att det så här kändes som så här gemenskap...Jag tror att det var jag som sa...att jag hade fått det och då sa de att de hade fått det också.

Även om mensen inte är något som behöver vara kopplat till könsidentiteten så kan det kanske finnas en gruppidentitet för de som menstruerar. Ett möte i gemenskap genom en annars ensam och tystad erfarenhet.

Respondent B som idag definierar sig som kille-till-tjej transvestit, har tidigare utforskat olika könsuttryck som ett sätt att komma underfund med sin könsidentitet. B berättar att han alltid varit nyfiken på och utforskat många aspekter av det traditionellt kvinnliga. Idag är han mer nyfiken på det som han beskriver som den kvinnliga sexualiteten än andra aspekter, men berättar om hur han tidigare utforskat aspekten av menstruation.

Och för min del har det såklart också varit spännande att prova att gå runt med trosor med liksom en binda i till exempel. Jag har varit nyfiken på den aspekten av kvinnlighet. Jag har också provat att stoppa in en tampong fast i...anus då för att få känna hur det känns. Jag har ju vart nyfiken på hur det känns...för en tjej att göra det här...

B fortsätter berätta att detta inte är något han fortsatt att göra. Delvis för att han upplevde att det var ganska obekvämt och något som han egentligen inte behövde då han inte själv menstruerade. B har landat i att mens inte är något avgörande för hans könsidentitet, och att han "kan uttrycka både maskulinitet och femininitet oavsett om jag har mens eller inte". För B handlade det mer om nyfikenhet och att ha friheten att kunna uttrycka både maskulina och feminina uttryck när han vill. Men för t.ex. Michael, som identifierade sig som male sissy, handlade användandet av mensskydd om att göra, transgending, sin transidentitet (Ekins & King, 2006, s.146).

Respondent B berättar om hur en kvinnlig kompis en gång frågade efter binda när hon kom på att B antagligen inte hade det då han inte uppfattades som en "vanlig tjej". Vidare reflekterar B hur en person i den situationen skulle kunnat passera som kvinna.

...det är ju också ett sätt att komma lite under radarn om en vill komma in i kvinnokulturen att man kan ha den bindan med sig i handväskan bara ifall nån frågar. Men det är ju verkligen bara om man går in för att passera men jag har ju kommit till den punkten att jag inte försöker passera längre.

Om en person i verkligheten förstärker de kvinnliga uttrycken genom att t.ex. ge intrycket att hon menstruerar genom att bära med sig mensskydd, skulle det definieras som femaling (Ekins & King 2006, s.37-42). Mensskydd blir ju då själva könsuttrycket eftersom mens i sig inte är synligt. Att

mens inte är så synligt har påverkat hur respondent A upplever mens i relation till andra könsuttryck:

Det va värre att få bröst än att få mens. Brösten måste jag gå runt med hela tiden. Mensen kan jag hantera liksom själv.

Respondent C beskriver också att andra könsuttryck har påverkat mer hur andra läser honom:

...mensen var ju speciell på det sättet att det egentligen var något som ingen behövde få reda på. Det var ju något jag som jag kunde mörka eller som jag bara kunde ha för mig själv medans till exempel rösten påverkade mig jättemycket. För att det ofta var så att folk kanske undrade över mitt kön och sen...när jag så nånting så var det som att "ah det är en tjej"...på det sättet så påverkade ju det mig mer...i min vardag.

...men jag kanske drömde om att bli liksom mer muskulös eller få just mindre höfter...Och det är ju också kanske nånting som är mer...inför mig själv såklart, men som också handlade om så här passering liksom...ångest som jag ville råda bot på.

Det yttre styrs ibland av normer och av oro över hur ens genus kommer läsas av andra. Men som C poängterade så kan yttre förändringar kännas viktiga inför en själv. Respondent D poängterade att hans identitet framförallt handlade om en inre känsla. När han väljer att ta testosteron handlar det inte nödvändigtvis om att passera enligt normen utan att också bli bekväm i sin egen kropp.

Respondent A beskriver relationen till sin egen kropp efter att ha påbörjat sin transition.

Under många år så har det varit ett så jävla stort problem och känts som att min kropp hotar mig och sviker mig. Men nu välkomnar jag allt...jag välkomnar finnarna på ryggen nu. Jag blir glad...jag har fått hår här.

När A säger ovanstående pekar han på sin arm och ler. Det är viktigt att komma ihåg att transidentiteter är något som ligger inom en själv, samtidigt som normer påverkar ens upplevelse av detta och i sin tur vilka val en gör. Som exempel på detta har A några speciella kläder i sin garderob som han tycker mycket om men har valt att inte använda än.

...det är ganska mycket feminina kläder...för när jag har skägg och muskler och inga bröst...då är jag fri att bära upp dem för om jag sätter på mig dem nu...då blir jag ju bara en tjej...och det funkar inte, det står jag inte ut med.

När respondent C försöker förklara vad det är som gjort att det känts så jobbigt med just mensen har han svårt att sätta ord på det, men han menar att det är många olika aspekter som spelar in. Delvis olika saker kopplade till den fysiska kroppen, men även förväntningar:

...Men det är svårt att veta...eller det är klart att allting hänger samman med samhällets förväntningar på olika kön så klart men också kanske så här trans-communityts förväntningar på...Men ibland tänker jag...men att så här att det inte bara handlar om att försöka bryta eller leva upp till normer kring vissa kön utan även så här kring en viss transidentitet.

Normer kan vara olika i olika kontexter och grupper. Innan nämndes hur respondent C känt att separatistiska sammanhang har underlättat i vissa samtal kring mens, och att kunna identifiera sig med andra personer som också hade mens påverkade på ett positivt sätt hur han upplevde mensen. C berättar försiktigt att mitt ibland ett community som stöttar många kan det även där finnas vissa negativa normer.

Jag tycker att det har ändrats jättemycket. För jag tycker att när jag liksom började söka upp nått slags trans-community kanske först digitalt men sen också fysiskt så då tycker jag att allting var mycket mer binärt och att man skulle va så här... riktig transsexuell på nått sätt. Jag vet inte, det va min upplevelse i alla fall att det va nästan lite så här finare ju mer transsexuell man var och gärna då att man skulle så här...ha ett förflutet där man visste det här sen man var tre år och hade vart så här linjär hela tiden i det. Medans nu tycker jag att det har svängt så det nästan är tvärtom...eller att man ska kalla sig icke-binär och att jag tycker att det finns nån så här binaritet i det också, att dela upp i binära och icke-binära transpersoner. Precis som det kan ibland med trans och cis också...men har vi inte alla erfarenheter av att vara könsöverskridare eller skulle kunna ha det? Det blir så himla låsta positioner.

I de queera och feministiska kretsar som respondent D hänger i, är det relativt öppet att tala om mens. Men D berättar också att han upplever andra normer kring en viss transidentitet inom female-to-male-kretsar (personer som gör en transition från kvinna till man). D upplever att det finns vissa tabun kring mens fast på ett annat sätt. Om en person inte upplever dysfori vid mens finns en ifrågasättning om en är tillräckligt trans. D berättar vidare att det för egen del kan vara svårt att skilja på vad som är dysfori och vad som är samhällets normer och tabun. Själv känner han att det nog är en kombination.

Jag frågade respondent A om han brukar tala med andra transmän om mens. A svarade att han har en träningskompis som är före honom i transitionen som han kan ställa frågor till. ”Vi skulle nog kunna prata om det, möjligtvis lite generade båda två.” A berättade också att han är del av en grupp transmän som träffades på en patientutbildning som ses ibland:

Ärligt talat så vet jag inte om vi har gjort det någon gång. Jag kan tänka mig, och nu gissar jag bara [att] det känns som att det är fler än jag...som tycker det [mens] är ett jättejobbigt kapitel.

Om jag skulle ta upp det i den gruppen så får jag en känsla att det skulle bli tyst...jag har en bränd hjärna så jag har väldigt dåligt minne.

Normer skiljer sig och se olika ut beroende på kontext, men de fortsätter att påverka människors beteenden och val. Att könsidentiteten inte är kopplad till mens som kroppslig funktion är sann utifrån antagandet att ens identitet kommer från en känsla inifrån en själv. Utifrån antagandet att genus görs och reproduceras genom normer och förtryck, samt att mens blivit könat, påverkar dock mensens hur könsidentiteten uppfattas av andra och därmed hur den upplevs. Därmed tvingas en in i en balans av att vilja vara sig själv och tvingas fortsätta reproducera genusnormer.

4.6. ”Bryster, fyll på med vad du tycker saknas här”

Brysterskapet är ett ord som A använder ganska mycket. Det innebär att inom, och även utanför, queer community tar man hand om varandra. I denna resultatdel presenteras de förändringar som respondenterna vill se i samhället och sina liv, för att skapa ett mer öppet och välkommande perspektiv på menstruation och könsidentiteter.

Respondent D får inleda med en kortfattad och tydlig önskan:

Vi behöver förändra synen på mens som något bara ciskvinnor har. Sluta dela upp i manlig och kvinnlig biologi. Att få fram att mens inte är könat är ett sätt att arbeta bort tabun kring mens.

En praktisk sak som kan stötta denna process är att ta samtalet till offentliga rum. Respondent C berättar hur kittlande och befriande det kan kännas att t.ex. nämna att han har mens under ett samtal med personer han känner när de exempelvis sitter på spårvagnen. C berättar hur han och en vän brukade besöka en allmän bastu under herrdagarna. De brukade då hålla en ganska låg profil.

...det skulle va så härligt att sitta där och prata om mens högt... när vi kommer dit då känner jag att...vi har kommit nånstans, asså rent personligt, eller privat. Jag kan känna mig ganska fri eller så här...jag har fortfarande ganska mycket spärrar när det kommer till såna grejer men att det skulle va så bra för dem [männen i bastun] att höra det, men där finns också aspekter av så här tillträde. Att det fortfarande finns den här uppdelningen.

Att ta samtalen till offentliga rum är ett sätt att bryta tystnaden. Men det går även att göra andra praktiska förändringar, som t.ex. att bryta den binära uppdelningen och göra offentliga rum mer välkommande. I samtal med C om detta berättar jag om en bekant som varit på en restaurang och sett en korg med tamponger inne på herrarnas toalett, vilket i själva verket skett av misstag men som egentligen välkomnar alla som menstruerar. C uttryckte att sådana små saker kan göra skillnad och nämnde att den gråa sanitetspåsen som ofta finns på damernas toalett skulle få finnas även på herrarnas.

Ett perspektiv som respondent B tar upp är att mens kan vara svårt att relatera till om en själv inte har erfarenhet av att menstruera.

...eftersom jag ändå är fostrad som kille då så är ju det någonting [som], det rör en inte så mycket. Det är ju en tjejgrej, som killar inte behöver bry sig om så mycket. Utan det är något som tjejer sköter själva på något sätt...så att jag har ju inte behövt tänka så jättemycket på det. Det är ju mer att jag har kommit i kontakt med det genom mina relationer till tjejer liksom...men så klart också i min nyfikenhet i det feminina som jag hela tiden utforskar med min transvestism då utforskar feminitet på olika sätt.

B berättar att han innan intervjun inte tänkt så mycket på mens i relation till honom själv. B som älskar tecknade serier berättar att han märkt att det kommer fler feministiska serieböcker om mens, men att han inte läst så mycket av dem. "Eftersom det är skrivet mer för andra som också har mens. Det är inte mig man riktar sig mot."

Citatet tar upp en del av problematiken gällande tystnaden kring mens, att någon som inte själv har denna upplevelse varken har ett intresse för det eller kan uppleva igenkänning. Distansen mellan icke-menstruerande personer och mensrelaterade frågor, tänker jag är relaterat till gruppstigmat (Chrisler & Johnston-Robledo, 2013, s.10). De som menstruerar förväntas också dölja det för icke-menstruerade, en uppdelning som hindrar kunskapsspridning och därmed förstärker stigmat kring mens.

Respondent C ger ett annat perspektiv på hur det kan vara för en person som blir läst som någon som inte förväntas menstruera. Under perioden som respondent C tog testosteron upplevde han att det var mer självklart att han blev läst som kille, och därmed som en person som inte menstruerar. Han kände då att han var en person som inte förväntades ha så mycket koll på frågor om mens. Detta gjorde att han inte deltog i samtal om mens med personer som inte visste om han var trans.

Respondent C önskar:

...att personer som inte förväntas menstruera eller förväntas prata öppet om det ska prata mer om det. Det är det jag saknar...Men i så här sfärer [sysselsättning] som jag är nu så upplever jag inte att det finns tabu, men däremot skulle jag tycka det va skönt om fler transpersoner pratade öppet om mens. Också när de pratar med cispersoner.

Respondent C är också ganska insatt i hur mens har vuxit i kulturvärlden. När C var yngre, och mensesnaden kommit tillbaka första gången efter att den försvunnit, började C vistas i en feministisk rörelse och lesbiska sammanhang där mensesnaden snarare hyllades än gömdes. C berättar om hur de mensföreställningar som idag hålls på scener som Dramaten (2015), då hölls på mindre folkhögskolescener och mer i de sammanhang han befann sig. Med ett skratt uttrycker han "Jag orkar inte en till föreställning som handlar om mens!" Han förklarar "det här är ba så här 15-20 år försenat". C avslutar dock med att han blir glad av att se förflyttningen till Dramaten då budskapet kan nå fler.

A berättar att det är viktigt för honom att visa solidaritet med sina medmänniskor som fortfarande menstruerar, i och med att han själv känner sig friare utan mens. A berättar om en, enligt honom, mensaktivistisk handling.

...jag fick diagnosen i maj...direkt då så satte jag upp en tavla i mitt badrum med alla möjliga mensskydd på och så en liten lapp 'Bryster, fyll på med vad du tycker saknas här.' När inte mensesnaden är en enorm plåga som ska förfölja mig i all framtid och jag går omkring utan byxor hemma för jag har en sån svampinfektion så jag inte kan ha tyg emot...i det läget är jag inte fri att sätta upp en menstavla men när jag fick min diagnos då var jag fri att visa solidaritet med mina medmänniskor. Nu kan jag stå för det.

När A inte längre menstruerar känner han sig friare att sätta upp en menstavla, och uttrycker att han också är friare att samtala om mens. Han beskriver att det beror på att mensesnaden innan varit en plåga, men som inte längre förföljer honom. Den genomlevda erfarenhet av mens som inte bara

innebär smärta, utan, som beskrivet av Grosz (1994, s.193–194) även känslor av pinsamhet och äckel relaterat till den egna kroppen, skapar en känsla av ofrihet. Att välja just handlingen att bidra med mensskydd till sina medmänniskor kan också spegla stigmat kring mens. A beskrev tidigare att det kunde kännas pinsamt att handla tamponger, vilket han nu hjälper andra att undvika.

Respondent C vill också lyfta en aspekt av menscykeln som han ganska nyligen upptäckt. C pratade mycket om att PMS var något av det värsta med mensen, men har börjat tänka att det kanske finns något annat i det cykliska. Om det dagarna innan mensen är väldigt besvärligt så har C upplevt att han dagarna efter mensen fått mycket energi och inspiration.”...det är något som jag inte vill vara utan. Och det är kanske det som det får kosta då...men det pratas det kanske inte så mycket om heller.” C berättar om ett sommarprat med Annika Norlin där hon nämnde ”postmenstruell eufori”, vilket är ett begrepp C tagit med sig i och med denna upplevelse.

C delar även med sig av en positiv upplevelse av mens som han inte haft innan, vilket bidragit till att en annan uppfattning av både mens och hans kropp. Mens upplevs inte längre som ett objekt och därför blir relation till hans kropp präglad av mer positiva känslor.

När jag fick mens igen och jag började använda menskopp så tyckte jag att det var så fascinerande med blodet. Asså tvärtemot av vad jag hade känt innan...tyckte det var nått så här spännande så jag nästan blev lite så här rusig av det. Och va så här 'shit, det här kommer från min kropp!'

Respondent A vill att mensen ska uppvärderas och vill heja på den sidan som upplever att det är något positivt och en symbol för friskhet. Samtidigt som A själv uttryckte, och som vi kan förstå från analysen, så är det inte lätt. Genom smärta, PMS, ångest, könsnormer och stigma, krävs det mycket styrka, mod och stöd att ta sig till en punkt där mens kan upplevas och uppfattas som något positivt. Utifrån analysen förstås att dessa upplevelser inte är unika, även om de personer som öppet delat med sig av dem är unika individer med unika röster. Med samma ord som A avslutade intervjun får han nu sammanfatta denna analys.

Jag antar att vi skulle kunna starta en revolution jag vet bara inte vart vi ska börja.

Jag skulle nog vilja att det va, nu skjuter jag mig i foten, vilja att det var...mindre hysch hysch. Det är ju helt sjuk att det ska vara något som är lite pinsamt, lite tyst och lite jobbigt...och samtidigt så har jag ju verkligen bidragit till det. Jag är öppen för många saker. Jag har var snabbt öppen som flata, sen som trans... men så har jag hysch hyschat så mycket kring mens...vilket är ganska knasigt. Men i

och med att jag mått så dåligt av den...Om vi hänger upp våra problem på klädstrecket så blir vi inte så ensamma.

A jämför också hur han upplever det olika att bryta olika normer. Att bryta först heteronormen och sen cis-normen upplevdes lättare än att vara öppen med sin menstruerande kropp. A har tidigare beskrivit känslor av pinsamhet och skam när mensen riskerat att bli synlig. Samtidigt har A genom svåra smärtor och åstörningar haft ångestrelaterade känslor till mens. Genomlevda kroppsliga erfarenheter i kombination med könsnormer och stigmatisering av den egna kroppen gör att känslan är en annan än tanken. A har en tanke om att mens behöver vara mer synligt men har inte kunnat prata eller synliggöra det förrän han själv känt sig fri den. Detta synliggörande av mensnormer och upplevelsen av mens i relation till cis- och heteronormen visar att det är viktigt att göra mensfokuserad forskning i relation till genusnormer, men också att det är en fördel att göra mensfokuserad forskning på just transpersoners erfarenheter.

5. Sammanfattning

5.1. Diskussion och slutsatser

Under skrivandets gång när jag berättat för människor i min omgivning om uppsatsämnet har jag mestadels blivit positivt bemött. Det intressanta har varit att majoriteten av responsen har varit förvåning och förundran. För att citera en vän som identifierar sig som ciskvinna:

Det är verkligen jätteintressant. Det är också intressant för jag har aldrig ens tänkt tanken [att transpersoner har en relation till menstruation]...det är så klart också en del av problemet.

En del av problemet är just att många människor inte behövt ägna en tanke åt att det finns andra perspektiv på, eller relationer till menstruation, och att vissa personer kanske har en annan upplevelse eller uppfattning av menstruation. Detta är en av anledningarna till att jag anser att denna studie varit viktig.

Menstruation är ett känsligt och svårt ämne att tala om, samtidigt som det finns ett stort behov av det. Slutsatsen dras utifrån att 2 av 4 respondenter talade om ämnet för första gången och de andra två som pratat om mens innan ibland hade svårt att sätta ord på sina upplevelser. Det bör noteras att även om respondenterna verkade uppleva svårigheter med att uttrycka vissa svar på grund av att tidigare reflektioner aldrig gjorts så försökte alla fyra ofta finna svar och ville gärna tala mer om

ämnet i andra sammanhang. Jag drar även denna slutsats utifrån att flera personer under urvalsprocessen ställde in intervjuer, bl.a. en person som något innan intervjutillfället genomfört sin hysterektomi och uttryckte att frågorna kändes för intima. De tre respondenter som själva hade erfarenhet av menstruation anser att detta är ett ämne som behöver talas mer om i allmänhet och ansåg att denna studie var viktig för att transpersoner ska komma mer till tals. Jag konstaterar även att icke-menstruerande personer behöver inkluderas i dessa samtal för bästa effekt, eftersom även dessa personer kan bidra till att mensnormer reproduceras.

Denna studie bekräftar att mens inte endast är en biologisk process, utan också ett socialt konstruerat fenomen. Respondenterna har beskrivit olika normer och värderingar som de uppfattar kring menstruation. Mens lyfts, bland annat, som ett tecken på friskhet. Menstruerande livmoderbärare uppfattas friska, trots att mens också upplevs som fysiskt och psykiskt besvärligt på grund av smärtor och PMS. Friskhetstecknet mens blir även generellt relaterat till fertilitet och därmed till normen om reproduktion. Detta är något som upplevs som negativt av de menstruerande respondenterna. Den norm som, enligt min uppfattning, påverkade upplevelsen av mens mest var könsnormen om att endast kvinnor har mens.

Respondenternas normkritiska perspektiv på både könsnormer och värderingar kring mens var tydliga, men upplevelsen var ofta att dessa normer var svåra att bryta. Att uppfattning och upplevelsen av mens inte går ihop var ett återkommande resonemang. Flera respondenter vill att det ska samtalas mer om mens, och att speciellt personer som inte förväntas menstruera ska kunna tala öppet om mens. Men på grund av normer och stigma har respondenterna själva svårt för detta. De menstruerande personerna uttrycker ångest och oro kring att deras mens ska synliggöras eftersom de då riskerar att felkönas, eller bli ofrivilligt outade. Några respondenter har då hittat olika strategier för att distansera sig själva från sin menstruerande kropp, antingen genom att undvika situationer där mens kan bli synlig eller försökt väga upp andra könsuttryck (exempelvis köpa raklödder och mensskydd samtidigt) för att inte uppfattas som en menstruerande person. Parallellt som det finns en önskan att kunna bli bekräftad i sin transidentitet och kunna läsas som en person som menstruerar. Vidare påverkar stigma ytterligare att respondenterna vill dölja mens.

Menstruation är på grund av att det könas, ett könsuttryck som påverkat respondenterna i olika utsträckning, och på olika sätt genom livet. Men i och med att mensen oftast är osynlig upplever respondenterna att andra mer synliga könsuttryck kan påverka mer i vardagen, som exempelvis rösten, bröst, höfter och skägg. Dessa kan upplevas mer viktiga om personen vill passera enligt könsnormer, men också för egen skull för att kunna känna sig mer bekväm i sin kropp utifrån hur en identifierar sig.

Transpersoners upplevelser och uppfattningar av mens har en avgörande koppling till transidentiteten och könsnormer, men påverkas också av andra genomlevda erfarenheter. En viktig del är den kroppsliga upplevelsen av mens, så som smärtor och PMS. Själva blödandet, som förvisso kan upplevas som jobbigt på grund av dysfori, påverkar genom att ibland väcka känslor relaterade till objekt. Personer som inte har denna upplevelse och som samtidigt inte läses som menstruerande personer bär inte nödvändigtvis på liknande känslor som ångest, pinsamhet och äckel när de befinner sig i en situation där mens som fenomen blir synligt.

Genom att tillåta och uppmuntra transpersoner som menstruerar att tala om just detta, i både samhällsdebatter och forskning, belyses könsnormer och värderingar som berör mens. Genom detta synliggörande kan en bredare förståelse av mens och genus skapas, vilket kan gynna en bättre psykisk och fysisk hälsa bland alla menstruerande personer samt ökad jämställdhet.

5.2. Vidare forskning

I denna studie anser jag att transkvinnors perspektiv missades. Det hade varit både intressant och viktigt för att bredda förståelsen av de normer som omger mens. En annan grupp vars upplevelser skulle vara värdefulla att utforska är intersex-personer. Generellt behövs mer forskning kring menstruation. Medicinsk forskning för att tillförskaffa mer kunskap om livmoderbärares hälsa. Det behövs även samhällsvetenskaplig forskning för att förstå de tankar och känslor som väcks av mens. Samtliga menstruerande respondenterna pratade till exempel om skam och pinsamhet, vilket hade varit intressant att gå djupare in på utifrån begreppet objekt och andra teorier om utrymme funnits. Jag anser det också nödvändigt att göra liknande undersökningar i andra kulturella kontexter för att se hur menstruation könas på olika sätt. Förslagsvis skulle en studie kunna göras inom en kultur som erkänner fler än endast två kön.

6. Referenser

Bobel, C. L. J. (2010). *New blood: Third-wave feminism and the politics of menstruation*. New Brunswick: Rutgers University Press.

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York; London: Routledge.

Butler, J. (1993). *Bodies that matter: on the discursive limits of "sex"*. New York: Routledge.

Butler, J., Segal, L. & Osborne, P. (1994, Summer). Gender as Performance: An interview with Judith Butler. *Radical Philosophy*, 067. Tillgänglig:

<http://www.radicalphilosophy.com.ezproxy.ub.gu.se/interview/judith-butler>

Chrisler, J., Gorman, J., Manion, J., Murgó, M., Barney, A., Adams-Clark, A., Mcgrath, M. (2016). Queer periods: Attitudes toward and experiences with menstruation in the masculine of centre and transgender community. *Culture, Health & Sexuality*, 1-13. DOI:

10.1080/13691058.2016.1182645

Dahlin, H. (2012). *Mens är inte blod, mens är mens*. (Kandidatuppsats). Uppsala. Centrum för Genusvetenskap: Uppsala Universitet. Tillgänglig: <http://uu.diva-portal.org/smash/get/diva2:605821/FULLTEXT01.pdf>

Dalhqvist, D. (2016). *Bara lite blod: Ett reportage om mens och makt*. Stockholm: Atlas.

Dramaten. (2015). *Mens - the musical*. Hämtad 2017-08-16, från

<http://www.dramaten.se/Repertoar-arkiv/Mens---the-musical/>

Dunnivant, N.C. & Roberts, T-A. (2013). Restriction and Renewal, Pollution and Power, Constraint and Community: The Paradoxes of Religious Women's Experiences of Menstruation. *Sex Roles*, 68, 121-131. DOI 10.1007/s11199-012-0132-8

Ekins, R., & King, D. (2006). *The transgender phenomenon*. London: SAGE Publications Ltd.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H. & Wängnerud, L. (2011). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts juridik, Stockholm.

Fernandes, M. & Mahon, T. (2010). Menstrual hygiene in South Asia: a neglected issue for WASH (water, sanitation and hygiene) programmes. *Gender and Development*, 18(1), 99-113. DOI: 10.1080/13552071003600083

Folkhälsomyndigheten. (2015). Ohälsa och stor utsatthet bland transpersoner. Hämtad 2017-08-12, från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2015/juni/ohalsa-och-stor-utsatthet-bland-transpersoner/>

Foucault, M. (2002). *Sexualitetens historia. Bd 1, Viljan att veta*. Göteborg: Daidalos.

Grosz, E. (1994), *Volatile Bodies. Toward a Corporeal Feminism*. Bloomington: Indiana University Press.

Henry, C. [Clara Henry]. (2015, 21 augusti). *TAMPODDEN w/Jens Norell: transpersoner och mens. / ep.02* [Videofil]. Hämtad från <https://www.youtube.com/watch?v=uf550bXeFGM>

Johnston-Robledo, I., & Chrisler, J. (2013). The Menstrual Mark: Menstruation as Social Stigma. *Sex Roles*, 68(1), 9-18. DOI 10.1007/s11199-011-0052-z

Longhurst, R. (2001). *Bodies Exploring fluid boundaries*. London: Routledge.

Malmberg, D. (1991). *Skammens röda blomma?: Menstruationen och den menstruerande kvinnan i svensk tradition*. Diss. Uppsala: Univ. Uppsala.

Mason, L., Nyothach, E., Alexander, K., Odhiambo, F.O., Eleveld, A., Vulule, J., Phillips-Howard, P.A. (2013). 'We Keep It Secret So No One Should Know' - A Qualitative Study to Explore Young Schoolgirls Attitudes and Experiences with Menstruation in Rural Western Kenya. *PLoS ONE*, 8(11). DOI 10.1371/journal.pone.0079132

McCracken, G. (1988). *The long interview*. Newbury Park, CA: SAGE Publications Ltd.

McLemore, K.A. (2015). Experiences with Misgendering: Identity misclassification of Transgender spectrum individuals. *Self and Identity*, 14(1), 51-74. DOI: 10.1080/15298868.2014.950691

MENSEN. (2017). Om MENSEN. Hämtad 2017-03-15, från <https://mensenorg.wordpress.com/om/>

Persdotter, J. (2013). Countering the Menstrual Mainstream: A Study of the European Menstrual Countermovement (Masteruppsats). Göteborg, Centrum för Europastudier, Göteborgs Universitet. Tillgänglig: <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/34369>

Ranabhat, C., & Kim, C-B. (2015). Chhaupadi culture and reproductive health of women in Nepal. *Asia-Pacific Journal of Public Health*, 27(7), 785-795. DOI: 10.1177/1010539515602743

RFSL. (2015). Begreppsordlista. Hämtad 2017-03-15, från <http://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/>

Rodriguez White, L. (2013). The Function of Ethnicity, Income Level, and Menstrual Taboos in Postmenarcheal Adolescents' Understanding of Menarche and Menstruation. *Sex Roles*, 68, 65-76. DOI 10.1007/s11199-012-0166-y

Skatteverket. (2007). Info Personnummer SKV 704. Hämtad 2017-05-08, från <https://www.skatteverket.se/download/18.1e6d5f87115319ffba380001857/1359707375938/70408.pdf>

Sprague, J. (2005). Feminist methodologies for critical researchers bridging differences (Gender Lens Series). Walnut Creek: AltaMira Press.

UMO. (2017). Mens. Hämtad 2017-07-26, från <http://www.umo.se/Kroppen/Mens/>

World Economic Forum. (2016). Reports: Global Gender Gap report 2016. Hämtad 2017-05-06, från <http://reports.weforum.org/global-gender-gap-report-2016>

1177 Vårdguiden. (2016a). Endometrios. Hämtad, 2017-07-30, från <https://www.1177.se/Vastra-Gotaland/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Endometrios/>

1177 Vårdguiden. (2016b). Mens (menstruation). Hämtad 2017-06-24, från <https://www.1177.se/Skane/Tema/Kroppen/Hormonella-systemet/Mens-menstruation/>

1177 Vårdguiden. (2017). Mensbesvär. Hämtad 2017-06-24, från <https://www.1177.se/Skane/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Mensbesvar/#section-2>

7. Appendix

7.1. Intervjuguide

Denna användes endast som en guide. Andra perspektiv och frågor uppkom under intervjuernas gång. I vilken ordning frågorna ställdes var flytande, förutom frågorna i del ett som inledde varje intervju.

1. Egna uppfattningar kring mens i allmänhet

- Vad anser du är det bästa respektive det sämsta med mens?
- Vad tänker du när jag säger mensskydd?
- Hur var ditt första möte med mens?
- Vad tänker du när jag säger: inte bara tjejer har mens?
- Hur var det när du började tänka på mens och olika kön (*första gången eller nu*)?

2a. Personliga upplevelser av mens som person som menstruerar eller har menstruerat.

- Hur väljer du mensskydd?
- Hur upplever du att det är att köpa mensskydd?
- Hur upplever du att det är att hantera din mens?
- Hur skiljer sig detta från när du är hemma hos dig själv till när du är i mer offentliga sammanhang. Ex. på jobbet eller i skolan?
- Hur var det att få mens första gången?
- Hur blev du bemött av andra (föräldrar, vänner, lärare, läkare) när du berättade att du hade fått mens?
- Hur blir du bemött idag när du pratar om mens?

3a. Upplevelser och uppfattningar av mens och könsidentitet.

- Känner du att mens är kopplat till din könsidentitet?
- Känner du att mens är avgörande/generellt viktigt för din könsidentitet?
- Skulle avsaknaden av mens förändra hur du identifierar dig med ditt kön?
- Hur skulle avsaknaden av mens förändra hur du känner dig i din kropp?
- Tror du att det skulle förändra hur andra uppfattade dig?
- Finns det någon social situation där du blir mer medveten om din menstruerande kropp?
- Hur tror du att du skulle uppleva dessa situationer om du inte hade mens?
- Vissa personer väljer att sluta menstruera genom t.ex. hormoner. Vad tänker du kring det?
Är det ett val du kan tänka dig göra?
I sådana fall: vad motiverade dig till det valet?

2b. Personliga upplevelser av mens som person som inte menstruerar.

- Har du köpt mensskydd förut? Till vem köpte du?
- Hur upplevde du att det var?
- Hur är det när personer i din omgivning pratar om mens?
- Hur känner du i samtal kring mens?

3b. Upplevelser och uppfattningar av mens och könsidentitet.

- Om det var möjligt för dig att menstruera skulle du välja att göra detta?
- Känner du att avsaknaden av mens är kopplat till din könsidentitet?
- Känner du att avsaknaden av mens är avgörande/generellt viktigt för din könsidentitet?
Finns det andra könsuttryck som påverkar mer?
- Om du hade mens skulle detta förändra hur du identifierar dig med ditt kön?
- Hur skulle mens förändra hur du känner dig i din kropp?
- Finns det någon social situation där du blir mer medveten om din icke-menstruerande kropp?
- Hur tror du att du skulle uppleva dessa situationer om du hade mens?

4. Övrigt / Förbättring

- Om du skulle reflektera över hur vi i Sverige pratar om mens, finns det något du skulle vilja förändra?
- Är det något annat du anser är viktigt för allmänheten, forskningen, att veta som jag ej frågat om?
- Är det något du önskar att jag ska veta? Både i forskningssyfte men också i hur jag ställer frågor och vilka frågor, samt bemötande, inför framtida intervjuer?

5. Profil

- Är dessa variabler något du är öppen med och/eller villig att dela med dig av i forskningssyfte?
- Ålder:
- Könsidentitet:
- Sysselsättning:
- Menstruerande: